

**Servei bibliotecari per a infants.
Proposta per a la Biblioteca
Antonio Martín
(El Prat de Llobregat)**

Clara Illa Girona
Tutora: Teresa Mañà

Universitat de Barcelona
Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Grau d'Informació i Documentació
Curs 2017-2018

*Al petit Ferran,
per com desperta la nena que nia en mi.*

*A l'Àlex i la meva mare,
còmplices indispensables.*

*Al meu pare,
sempre.*

“Un nen, cada nen, és un fet nou. I amb ell el món comença de zero”

Gianni Rodari

Sumari

0 Introducció.....	4
1 Presentació	5
1.1 Justificacions	5
1.2 Metodologia.....	6
2 Objectius	8
3 Estat de la qüestió	9
3.1 Consideracions derivades de la revisió bibliogràfica	9
3.2 El model tradicional de servei bibliotecari per a infants	12
3.3 Les dimensions de la lectura	17
3.3.1 L'animació de la lectura.....	19
3.4 Eixamplar la mirada: altres models.....	21
4 Proposta de servei bibliotecari per a infants	25
4.1 Punt de partida: la Biblioteca Antonio Martín.....	25
4.2 Orientació teòrica i estratègica.....	32
4.3 Disseny de les dimensions del servei.....	39
4.3.1 El personal.....	39
4.3.2 La col·lecció.....	41
4.3.3 Els espais	44
4.3.4 Les activitats	45
4.4 Prospecció de continuïtat	48
4.4.1 Relacions amb la comunitat	49
5 Conclusions.....	51
6 Bibliografia.....	52

0 Introducció

El tema d'aquest treball de fi de grau (TFG en endavant) és el servei bibliotecari per a infants. Dit això, caldrà definir-lo tot explicitant-ne les delimitacions que l'afecten a diversos nivells i en conformen el seu abast exacte en cadascuna de les seccions del treball.

Els primers capítols del TFG es dedicaran a presentar les justificacions que el motiven, la metodologia emprada i els objectius que persegueix. A continuació, s'exposarà l'estat de la qüestió, que inclourà: les consideracions més rellevants derivades de la revisió bibliogràfica, el model de servei bibliotecari infantil que les biblioteques públiques catalanes han ofert tradicionalment a partir d'un esbós històric, una aproximació als conceptes claus de lectura i animació a la lectura i, finalment, els models alternatius de servei bibliotecari infantil que resulten més innovadors i atractius.

Partint del marc teòric general, la segona part del treball presentarà la proposta de servei bibliotecari per a infants amb una anàlisi del servei actual, l'orientació teòrica i la concreció pràctica de les principals dimensions del servei (personal, col·lecció, espais i activitats). El darrer apartat recollirà les principals línies de treball futur que s'assenyalen per tal de completar el servei, entre les quals en destaquen les relacions amb la comunitat.

Cal esmentar dues limitacions destacables de la proposta de servei. La primera, de caire geogràfica: s'imagina un model per a la biblioteca del Prat de Llobregat. Per tant, les possibles limitacions d'espais i d'altra naturalesa que se'n puguin derivar vindran originades per la seva idiosincràsia. La segona es vincula a la definició de l'abast del públic infantil al qual es dirigeix. Malgrat actualment la majoria de biblioteques de la Xarxa de Biblioteques Municipals de la Diputació de Barcelona (XBM en endavant) ofereixen una sala infantil amb col·lecció, espais i serveis fins als 13 anys¹, la present proposta de servei només té en ment el col·lectiu comprès entre els 0-11 anys, és a dir, la petita infància i tota l'etapa infantil d'educació primària. Per tant, s'exclou el primer cicle de l'ESO (12-13 anys) i s'albira que aquest fet podria implicar, al seu temps, una oportunitat per al replantejament del servei que la biblioteca ofereix al col·lectiu jove.

Finalment, es clourà amb les conclusions que apleguen les idees finals de la proposta i de tot el seu procés de treball previ.

¹ La normativa de la biblioteca considera que als 14 els infants ja poden gaudir dels espais i col·leccions pensats per adults, coincidint en el moment d'inici del segon cicle de l'ESO. Recordem en aquest punt que la *Convenció sobre els drets de l'infant* (1989) estableix en el seu primer article que reconeix com a infant "tot ésser humà menor de 18 anys, tret que en virtut de la llei que li sigui aplicable, hagi assolit la majoria d'edat abans" (Generalitat de Catalunya, [?]). Però, actualment, la frontera ha caigut fins al llindar dels 12-14 anys, moment en què es reconeix l'inici d'un estadi d'adolescència i joventut, previ a l'edat adulta.

1 Presentació

1.1 Justificacions

El TFG representa la cim del recorregut acadèmic pel grau i personalment, l'he afrontat emprant una estratègia que he aplicat, sempre que he pogut, al llarg de tot el trajecte: posant en sintonia la doble naturalesa com a estudiant del grau i professional de biblioteca pública en qualitat de tècnic auxiliar. Unificar objectius i motivacions de caire acadèmic i laboral m'ha permès sumar esforços i recursos, i al mateix temps m'ha reportat sortir-ne més enfortida en ambdós àmbits.

D'aquesta manera, donat que el meu centre de treball és la sala infantil de la biblioteca municipal Biblioteca Antonio Martín del Prat de Llobregat (BAM a partir d'ara), i de forma especial, en tot allò referent als vincles que la biblioteca manté amb els centres escolars, la temàtica en la qual se situa el TFG és el servei bibliotecari per al públic infantil ofert des de la biblioteca municipal.

Arrel de la pròpia experiència laboral en l'àmbit infantil com a tècnic auxiliar, sumada a la nova aproximació personal que he iniciat recentment com a mare d'un nadó i en confrontació amb models exteriors que per feina i inquietud personal he anat descobrint, ha niat en mi la idea d'imaginar que altres orientacions del servei podrien obtenir uns resultats més satisfactoris, en clau individual i social. D'aquest germen arrenca el propòsit de construir un model alternatiu que apropi la lectura i en definitiva, el coneixement i la cultura, als infants a partir d'explorar noves vies, més properes a l'aprenentatge a partir del joc i l'estímul de la creativitat.

Al mateix temps, considero que el tema central d'aquest treball suposava un repte complet i altament ambiciós, que em permetia activar i reflexionar sobre molts aprenentatges assolits al llarg del grau. Així, el treball reflecteix un ampli repertori de sabers, des dels més teòrics vinculats a la cognició humana fins als elements més tècnics de la biblioteconomia, propis de la gestió de la col·lecció.

En paral·lel, a tall de justificació vinculada al context municipal de la proposta de transformació del servei, voldria esmentar breument l'oportunitat de canvi que suposa l'actual situació de replantejament que afecta doblement la BAM, mitjançant dos projectes en els quals tinc l'ocasió de participar-hi. D'un costat, les polítiques culturals municipals que emmarquen l'acció de la biblioteca estan engegant canvis destacats que busquen potenciar el treball transversal entre els departaments de Cultura i Educació. Aquesta voluntat de cooperació es vehicula amb l'execució del projecte Educació-Cultura-Comunitat (projecte ECC a partir d'ara), que implica directament la biblioteca i la situa amb un paper central en el grup motor que impulsa un dels cinc eixos de treball conjunt del projecte, dedicat a la lectura (els altres quatre són: les arts en viu, el coneixement científic-tècnic, l'anglès i el patrimoni cultural). De l'altre, l'existència d'una

voluntat municipal de formular un projecte cultural per a la BAM que aporti major solidesa al servei i la singularitzi respecte a altres equipaments culturals del municipi.

Tot això, sense oblidar que a un nivell més general, la BAM es veu afectada substancialment pel marc que suposa la pertinença a la XBM. És significatiu l'impuls recent de la xarxa pel projecte *BiblioLab*, que concep les biblioteques com espais de treball obert a noves formes de creació, adquisició i aprenentatge de coneixement, on els usuaris en són actors principals a través de la seva acció i participació directes, i on es busca teixir complicitats amb l'expertesa de professionals d'altres àmbits.

Com s'ampliarà més endavant, la lectura és llavor d'un desplegament d'habilitats mentals i socials en l'infant; una activitat de doble dimensió, individual i social, que comporta el naixement d'altres potencialitats en la persona. La biblioteca pública s'erigeix com el centre de la lectura i cultura de referència, principal impulsor i benefactor d'oportunitats de desenvolupament humà.

Per acabar, cal explicar que la meua voluntat de situar la concepció d'un nou model en el marc d'una realitat existent respon a la intenció de fer-lo viable, del tot possible. És per això que per evitar bastir un model conceptualment difícil d'arrelar en la realitat i poder assegurar-ne la seva aplicabilitat, havia de fer-se des de la construcció afermada a un entorn particular i conegut. Però he de confessar que l'empresa no ha resultat fàcil i al llarg del procés de treball he sofert una lluita interna constant, costosa de gestionar en ocasions. La sensació personal era de moure's entre dues aigües: d'un costat, un potent desig de construcció intel·lectual que enlairava la proposta a una dimensió excessivament ideal però alhora la nodria de l'impuls més viu per avançar; de l'altre, un coneixement dels límits visibles i intangibles de la praxis que la vinculaven a la realitat concreta. Amb tot, s'han procurat equilibrar les forces i esculpir una proposta possible però no per això menys arriscada pel grau que implica de trencament amb el model tradicional.

Però malgrat l'encaix de la proposta a la BAM del Prat, el model defensat té la gosadia d'oferir-se com a font d'inspiració per a possibles adaptacions a altres entorns, de la mateixa manera que en la seva ideació s'ha begut de diverses experiències foranes, més o menys properes en el temps i l'espai.

1.2 Metodologia

La metodologia de recerca aplicada per a la realització del treball ha emprat diverses tècniques d'obtenció d'informació. Per al tipus de matèria que es tracta, interessa recuperar dades de caire qualitatiu, especialment. Cal dir que la informació obtinguda ha servit tant per a elaborar el marc teòric que conforma l'estat de la qüestió com per a inspirar la nova proposta de servei.

L'estratègia de cerca inicial ha estat la interrogació i recuperació de bibliografia pertinent en recursos d'informació especialitzats en biblioteconomia i informació, especialment en bases de dades i publicacions periòdiques. Les fonts consultades més destacades són: *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació* del COBDC, *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació* de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la UB, el portal de difusió científica *Dialnet*, el catàleg del CRAI de la UB, bases de dades especialitzades com *Library Literature & Information Science Index*, *Library, Information Science & Technology Abstracts* (LISTA) i el *Bulletin des bibliothèques de France*.

En general, aquests sistemes d'informació s'han interrogat amb els termes de cerca "biblioteca pública" AND "infants" o bé "biblioteca infantil" en la seva forma singular i plural, i sempre que ha sigut possible, en els 4 idiomes coneguts: català, castellà, anglès i francès. Sense oblidar que també s'ha descobert bibliografia rellevant a partir de l'anàlisi de les referències bibliogràfiques de documents pertinents (en forma de citació o notes a peu de pàgina) i de la consulta a professionals experts en l'àmbit.

En conjunt, al llarg del trajecte intel·lectual desenvolupat pel TFG la bibliografia ha anat creixent i enfortint-se a partir de les cerques en bases de dades documentals, però també de cerques a Internet, on es reconeix haver seguit un procés de cerca i recuperació d'informació anàleg al *berrypicking model* de M.J. Bates.

Però més enllà de la informació aportada per documents, des d'un inici es desitjava aprofundir en la mirada exterior amb informació actualitzada i de primera mà obtinguda a partir d'una entrevista semi-estructurada amb algun professional destacat en la matèria. Amb l'orientació de la tutora, es va acordar que aquesta figura experta fos Gisela Ruiz, bibliotecària especialitzada en públic infantil i juvenil, amb una valuosa experiència a la Biblioteca Infantil i Juvenil Can Butjosa, de Parets del Vallès i actualment, en la direcció de la Biblioteca Elisenda de Montcada, de Montcada i Reixac. Però val a dir que, més enllà de la justificació per les seves brillants trajectòries acadèmica i laboral, el meu interès per Ruiz radicava en la seva connexió amb l'exterior. Sobretot, a partir d'una estada de mig any que el 2016 realitzà a Nova York, amb la finalitat de conèixer de primera mà el treball que fan les biblioteques públiques amb infants i joves. Per si calien més motius, el seu esperit obert, entusiasta i magnètic acabaven de perfilar-la com la candidata ideal per a eixamplar la mirada.

L'entrevista es va poder dur a terme presencialment i tots els continguts que s'han considerat rellevants es veuran reflectits al llarg del treball, tant en l'apartat de marc teòric pel que fa a la mirada exterior, com en el del nou model proposat.

Finalment, a part de la metodologia de recerca, cal admetre la influència de l'experiència personal i professional com a font d'informació i coneixement en l'elaboració de l'apartat de la proposta del servei. I de la mateixa manera, cal reconèixer que al seu temps, aquella es conforma de forma subjectiva però es tracta d'una construcció de caràcter col·lectiu que creix gràcies a la interacció entre idees pròpies i d'altres companys amb qui es va fent camí professional.

2 Objectius

L'objectiu principal del TFG és proposar un nou i atractiu model de servei bibliotecari per infants per a la biblioteca pública del Prat de Llobregat, amb la finalitat d'explorar noves vies d'atansament a la lectura i al coneixement, i en última instància, per a millorar en qualitat i satisfacció dels usuaris. Al seu temps, aquest objectiu central implica un seguit d'objectius que concretem a continuació:

- Anàlisi del punt de partida: el servei actual a la Biblioteca Antonio Martín.
- Formular l'orientació teòrica i estratègica que fonamenta el nou model de servei.
- Dissenyar el model en les seves dimensions pràctiques: el personal, la col·lecció, els espais i les activitats.
- Reflexionar sobre altres àmbits de treball que caldrà desenvolupar per a completar el servei.

Ara bé, per arribar a assolir plenament l'objectiu fonamental del treball, s'ha volgut contextualitzar la proposta, atenent prèviament altres objectius que basteixen el marc teòric del treball i n'ocupen una primera part:

- Anàlisi del model de servei bibliotecari per a infants tradicionalment seguit per les biblioteques públiques catalanes. Amb una especial atenció a l'animació de la lectura.

Al seu torn, en relació a aquest objectiu, se'n deriva un de secundari:

- Anàlisi de la revisió bibliogràfica sobre la matèria.
- Anàlisi del procés de lectura i les seves implicacions cognitives i socio-culturals.
- Identificació i anàlisi d'experiències foranes significatives, que responen a models i orientacions alternatius del servei.

3 Estat de la qüestió

En aquest primer gran apartat del treball s'exposaran els resultats de l'anàlisi de la revisió bibliogràfica en quatre seccions diferenciades. Primerament, es destacaran algunes reflexions que l'anàlisi i comparació de la bibliografia especialitzada consultada han posat de relleu. Perquè entenem que de l'anàlisi bibliogràfica n'emana un coneixement sobre la mateixa matèria que aporta riquesa a la seva definició i reflexió.

En segon terme es presentarà el model de servei bibliotecari per a infants que tradicionalment han seguit les biblioteques públiques a Catalunya a partir de l'anàlisi de les normatives oficials i de la bibliografia de referència de la matèria.

A continuació, amb la intenció d'enriquir i complementar la visió general dibuixada, algunes consideracions que sobre la lectura adopten altres disciplines com la pedagogia i la psicologia. Seguidament, es prestarà especial atenció a l'animació de la lectura impulsada pel servei bibliotecari infantil.

Finalment, es clourà l'apartat amb la mirada atenta a altres models alternatius al tradicional, que esdevenen font d'inspiració per al disseny de la nova proposta.

3.1 Consideracions derivades de la revisió bibliogràfica

Considerem interessant recopilar els principals aspectes destacables que han emergit de la revisió bibliogràfica perquè entenem que aporten informació sobre la mirada i el tractament que rep la matèria dins la professió bibliotecària. A partir del contingut de les referències bibliogràfiques o simplement de la seva mera presència o absència, poden apuntar-se algunes afirmacions que contribueixen al coneixement i a la reflexió sobre la temàtica objecte d'estudi.

En general, la cerca sobre la matèria ha posat de manifest que la bibliografia especialitzada està sobretot orientada al corpus literari, és a dir, bibliografia centrada en els criteris per a seleccionar obres i bastir un cànon literari infantil compartit.

Aquesta realitat va en sintonia amb les dues principals qüestions que es tractaren al congrés de l'IFLA de 1955, en el marc del naixement de la secció dedicada a biblioteques infantils: la literatura infantil i la formació dels bibliotecaris infantils. Com a centres d'interès més destacats, quant a la primera qüestió, existeix un reflex en la bibliografia especialitzada. Però pel què fa al segon tema tradicionalment destacat i en vigència, la formació dels professionals, malgrat ser una matèria de tractament per a les normatives del servei, no se n'ha detectat una significativa bibliografia al respecte. No obstant això, tenim constància que des dels inicis, cap a 1880 aproximadament, els americans foren conscients de la necessitat d'una formació específica per als bibliotecaris infantils, una

formació orientada a la pedagogia i psicologies infantils (*Libros y bibliotecas para niños*, 1987).

Concretament, pel que fa a la bibliografia pertinent seleccionada pel TFG, en termes generals, la que té autoria estatal és molt escassa i presenta dates menys actualitzades que les provinents de França o d'àmbit anglosaxó. Per aquest motiu afirmem que el panorama català i espanyol en general és desolador. Manifestada la poca bibliografia en un portal de projecció estatal com és *Dialnet* i després de consultar les qüestions que han vertebrat els congressos de la professió (Ministerio de educación. cultura y deporte, [?]), podem concloure sense risc a equivocar-nos, que el servei bibliotecari per a infants no és una matèria de reflexió i debat per a la professió. Per això, des d'aquí, humilment, volem contribuir a denunciar la seva absència dels centres de pensament de la professió: sobretot, perquè fa invisible tota una realitat rellevant i fèrtil, però també perquè no ser-hi present implica rebaixar-ne les opcions de millora i innovació.

La seva absència és total en el cas dels *Congresos nacionales* i també té poca presència a les *Jornades d'Informació i Documentació* catalanes (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2017), amb l'excepció destacada de la presència del projecte *Nascuts per Llegir* dins d'algunes (a les *Jornades* de 2006 i 2012). Cal dir que, en paral·lel, a Catalunya, sí que hi ha establerta la trobada professional per reflexionar la situació de les biblioteques escolars (jornades 2002, 2005, 2009 i 2013).

En concret, cal denunciar la tristesa de resultats que la cerca realitzada a publicacions especialitzades d'àmbit català evidencia. Tres realitats simultànies s'imposen: l'escassetat de bibliografia entorn a les biblioteques infantils, el poc aprofundiment dels seus continguts i la seva manca d'actualització. Per exemple, la cerca a *Ítem: revista de biblioteconomia i documentació* per paraula clau "biblioteques infantils" recupera només cinc treballs, dels quals: quatre són de la dècada de 1980 i el cinquè és de 2006. Però a més, cal destacar-ne la pobresa de fons, ja que en dos casos els treballs es redueixen a mers llistats de biblioteques infantils. Paral·lelament, els pocs resultats obtinguts a *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació* han afegit més negror al paisatge general i han confirmat l'escàs interès que la matèria ha rebut i rep a casa nostra.

Davant d'aquesta situació, imaginem que les hipòtesis que podrien explicar-la són diverses, però ens aventurem a assenyalar-ne una de central: la baixa professionalització del servei bibliotecari infantil, és a dir, la manca d'un perfil professional real especialitzat en infants. I diem *real*, perquè tenim present que cal una estructura que basteixi i faci possible l'exercici de la tasca professional, més enllà de situar un professional bibliotecari al càrrec d'una àrea infantil: cal una formació especialitzada i una oferta laboral per perfils professionals.

Certament, des de fa uns anys, el panorama català i espanyol s'ha animat amb l'aparició del màster interuniversitari *Biblioteca escolar i Promoció de la lectura* (UAB i UB), únic de caràcter oficial a tot l'Estat sobre aquesta matèria específica. Així, després dels estudis en biblioteconomia i documentació, aquesta titulació és l'única que permet

una especialització reglada en l'àmbit del llibre i la lectura infantils. Davant d'aquesta escassetat, i essent conscient de la dificultat i el risc d'oferir nous estudis universitaris, es podria pensar en ampliar les assignatures dins del grau d'Informació i Documentació per tal de permetre traçar una certa especialització o bé caldria oferir formació específica des de les administracions competents en la matèria, Servei de Biblioteques de la Generalitat i Gerència de Serveis de Biblioteques de la Diputació de Barcelona.

Però per altra banda, al meu entendre, per a consolidar el perfil professional de bibliotecari infantil seria del tot imprescindible que des de l'administració encarregada de regular l'oferta laboral del servei es contempli l'oferta de places concretes per aquest perfil.

A diferència dels casos català i espanyol, la cerca de la matèria a una font especialitzada com és el *Bulletin des Bibliothèques de France* denota que el tractament que rep a la veïna França és substancialment diferent. Els resultats obtinguts ens permeten dibuixar algunes afirmacions sobre la bibliografia que palesen l'abisme que separa dues concepcions professionals sobre una mateixa matèria.

En primer lloc, és notòria l'alta quantitat de referències recuperades i és evident la seva continuïtat al llarg del temps: els articles són abundants i presenten dates especialment dels anys 90, però també se'n recuperen de molt recents, alguns dels quals han estat inclosos a la bibliografia final del treball per la seva pertinença. Però més enllà de la quantitat, la qualitat i profunditat dels seus continguts és remarcable i reflecteixen la voluntat professional de reflexió i avenç. En concret, destaquem que la bibliografia francesa manté una mirada àmplia sobre el tema, recollint i fent ressò d'iniciatives estrangeres (europees, en general).

Finalment, voldria cloure l'apartat dedicat a la bibliografia tot posant de relleu que es troba bibliografia actualitzada que fa menció o referència directa als casos concrets que m'interessen i que presentaré a continuació, com a models alternatius a tenir en compte.

Així, per exemple, la cerca a bases de dades especialitzades de gran abast com són *Library Literature & Information Science Index* i *Library, Information Science & Technology Abstracts* (LISTA), ha recuperat articles molt actuals centrats en la biblioteca de Billund (un treball de 2018 que parla dels *makerspaces* infantils com espais per al desenvolupament d'habilitats tecnològiques), treballs que parlen de la *Bibliothèque Petite Ronde* de Clamart (dos articles de 2011, que emfasitzen l'aposta digital de la biblioteca), del *Children's Library Discovery Center* de Queens Library (de 2012, analitzen com es desenvolupa i potencia l'educació en ciències, tecnologia, enginyeria i matemàtiques (*STEM education*) des de la biblioteca) i finalment, quatre articles que reflexionen sobre el centre *LesArt* (datats entre 2004 i 2011).

Els actualitzats resultats obtinguts demostren que són centres d'interès i motor de reflexió per a la professió. Per tant, d'alguna manera, considerem que validen el meu suggeriment com a centres referents.

3.2 El model tradicional de servei bibliotecari per a infants

La biblioteca per a infants va aparèixer a finals del s.XIX als Estats Units com a biblioteques dedicades exclusivament al públic infantil o com a seccions infantils de les biblioteques populars de l'època. La dualitat de model ha persistit al llarg del temps i ha sigut font de controvèrsia interna de la professió, però el que és evident és que el que s'ha imposat arreu és el model de secció infantil. Paral·lelament, en aquest moment inicial ja sorgeix un altre gran focus de reflexió entorn a la necessitat de cultivar un perfil de bibliotecari especialitzat, amb una formació específica en diversos àmbits com la pedagogia, la psicologia i la literatura infantils (*Libros y bibliotecas para niños*, 1987).

Més enllà dels dos models, la definició de biblioteca infantil que emana de la normativa oficial és vàlida per a ambdós. Les directrius vigents especialitzades en la matèria són les *Guidelines for Library Services to Babies and Toddlers* de la *International Federation of Library Associations and Institutions* (IFLA), publicades el 2007 i traduïdes al català pel Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC) el 2008 sota el títol *Directrius sobre serveis bibliotecaris per a bebès i infants*². Es tracta d'una guia del servei infantil elaborada conjuntament per totes les seccions de l'IFLA dedicades al servei bibliotecari per al públic general, és a dir, d'adults, en coordinació amb la secció de biblioteques infantils i juvenils.

El document va dirigit a orientar el servei bibliotecari per a bebès i infants, les seves famílies, així com tot adult i organització vinculats amb l'alfabetització infantil, com educadors, professionals de la salut i d'altres àmbits que també treballen amb infants. En aquest sentit, li reconeixem una àmplia mirada en la diversitat de perfils de públic objectiu assenyalats. Ara bé, cal atendre com se circumscriuen els termes per copsar les limitacions que suposen: s'entén per a bebè tot nadó de 0 a 12 mesos i que l'infant es comprèn entre els 12 mesos i 3 anys. Cal tenir present la considerable limitació de guiatge del servei que implica l'abast 0-3 de les directrius respecte a la totalitat de l'etapa de la infantesa a la qual es dona servei des de l'àrea infantil, generalment compresa fins els 12 o 14 anys.

Segurament, l'element més innovador de les directrius és el reconeixement explícit que en aquesta etapa inicial de la vida i de l'aprenentatge és molt important tenir contacte amb la paraula oral i escrita. És més, es qualifica com a "dret humà" l'accés sense restriccions a biblioteques públiques gratuïtes, per tal d'assegurar-se rebre un entorn i materials estimulants per a la promoció d'habilitats relacionades amb el llenguatge, prèvies i substancials a la lectura.

² L'accés en línia al document cal fer-lo a través de la pàgina *Directrius* del Col·legi (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2015).

Els actors d'aquest treball cooperatiu ressalten una primera característica rellevant que cal subratllar, una premissa que fonamenta tot el plantejament: el servei bibliotecari infantil es concep en el marc de la totalitat del servei, és a dir que no s'entén com un servei aïllat, sinó com una secció que conforma una part del servei global ofert a tota la ciutadania. Podríem entendre que la voluntat de fons és incloure la infantesa en el si de la societat, reconèixer-li unes característiques singulars, però posar-la en relació amb el món dels adults i atendre-la en clau comunitària. De fet, s'explicita que la filosofia que s'amaga darrera la finalitat de les directrius és expressada pel proverbi africà "cal tot un poblat per educar un nen".

És remarcable que no s'inclou una definició explícita sobre què és una biblioteca infantil, però atenent a les seccions que estructuren les directrius, entenem que el servei bibliotecari per a bebès i infants inclou uns espais (sota l'epígraf "entorn") accessibles i segurs que facin agradable l'estada, plens de recursos adequats per als petits i els seus acompanyants adults, amb uns serveis que responguin a les seves necessitats i un personal qualificat i especialitzat en públic infantil.

Un altre aspecte rellevant a destacar es vincula a la missió del servei. Al respecte, la normativa posa l'èmfasi en què la biblioteca pública pretén despertar el plaer de la lectura en els infants i desvetllar-los l'interès per a descobrir el coneixement i les obres d'imaginació a través dels llibres, altres recursos, materials i activitats. Per tant, com a primera raó de ser, es perfila l'animació a la lectura. Però es va més enllà de la lectura del text i la imatge dels llibres i en un segon terme apareix una vessant més lúdica que fa referència directa a oferir espais amb els recursos d'aprenentatge adients per a infants i cuidadors que passi per les rimes i les cançons, els trenca-closques, els jocs i les joguines educatives. Aquí s'introdueix una qüestió central a reflexionar: l'element del joc en relació a l'aprenentatge sembla entrar en tensió amb el foment de la lectura i planteja un debat interessant i ben viu de cara al plantejament de les activitats d'animació impulsades des de la biblioteca.

En última instància, la missió manifesta la convicció que oferir als infants un entorn abundant en llibres i fer-los partícips d'una comunitat lectora serà un element positiu decisiu per a fer créixer en ells un interès per a la lectura i l'escriptura que els reforçarà l'assoliment de les capacitats lectora i escriptora. Però aquesta idea pot resultar excessivament optimista i cal treballar per configurar entorns actius i evitar ser mers escenaris-contenedors passius. Per això cal reivindicar l'essencial paper de la dinamització activa per part d'un personal que sigui capaç de potenciar les capacitats dels recursos, de provocar interaccions i experiències enriquidores entre les persones.

Quant als objectius estratègics que la normativa proposa per al servei bibliotecari per infants, poden agrupar-se en diversos eixos: fomentar la lectura (mitjançant l'oferiment de materials rics i adequats, tot servint-se de la tecnologia com aliada); en paral·lel, estimular el llenguatge (es reconeix la importància de la narració de contes i la lectura en veu alta com a principal estímul per al desenvolupament del llenguatge dels infants, de la parla i l'escolta, especialment); i finalment, oferir espais agradables i acollidors (un punt de vista que potencia la funció educativa i social del servei).

A continuació, per acabar d'arrodonir el breu esbós històric, s'exposaran alguns aspectes del model de servei bibliotecari per a infants a partir de l'anàlisi de les diverses normatives oficials que havien regulat el servei bibliotecari per a infants anteriorment, formulades pels organismes internacionals i que tenen un caràcter més general (Feliu, Mañà i Omella, 1987).

Com a punt d'arrencada, cal recordar que la secció de biblioteques infantils de l'IFLA, anomenada CHIFLA en origen, va néixer l'any 1955, en el primer congrés celebrat després de la Segona Guerra Mundial. En ell, les principals qüestions tractades foren en relació a la literatura infantil i a la formació dels professionals, dos dels principals temes de reflexió i interès mantinguts al llarg del temps i reflectit a les normatives.

En concret, les directrius que recordem aquí són tres: la declaració universal del *Manifest IFLA/UNESCO sobre la biblioteca pública* (1994) i les normatives *Normes per a Biblioteques Públiques a Catalunya* (1984), del que en un futur esdevingué COBDC, i *Guidelines for Public Libraries* (1986) de l'IFLA, d'abast català i internacional, respectivament.

El *Manifest...* (1994) suposa el reconeixement internacional de la biblioteca pública com espai democratitzador de primer ordre, catalitzador de drets democràtics i porta de lliure accés al coneixement, la informació, l'educació i la cultura. Malgrat referir-se al servei bibliotecari general, la referència al públic infantil és explícita. Així, en el primer apartat definitori, es feia referència a què tots els col·lectius d'edats han de rebre materials i serveis adequats a les seves necessitats. Però sobretot, és molt significatiu que en dues de les dotze missions declarades, la menció era clara: crear i fomentar els hàbits de lectura en infants des dels primers anys i estimular-ne la imaginació i la creativitat. Aquests són els dos grans àmbits d'actuació en què el públic infantil és el centre d'atenció destacat. Però a més, és evident que altres missions expressades també són d'aplicabilitat directa sobre ell: el suport a la formació acadèmica, el foment de la tradició oral, l'aprenentatge en ús de la informació i dels mitjans informàtics... Per tot això, considerem que en general, és clar que l'extensa visió que dibuixava el manifest sobre el servei bibliotecari en biblioteca pública incloïa de forma evident el col·lectiu infantil com un grup d'especial atenció.

Per altra banda, en les dues normatives dels anys vuitanta es feia un major ressò de com havia de ser el servei bibliotecari infantil. El primer a destacar és que en ambdues, en sintonia amb les futures *Directrius...* de 2007, es posava de manifest que la biblioteca infantil és conceptualitzada com una secció de la biblioteca pública. Entesa aquesta com un tot integral, es reconeixia una identitat singular a l'àrea i servei infantils, amb uns espais diferenciats i un personal assignat propi.

Ara bé, sobre l'edat màxima a atendre des de la biblioteca infantil, les *Guidelines...* (1986) en fan esment i fixen que generalment es considera els 14 anys com el moment d'entrada a l'edat adulta, però que moltes biblioteques fan el tall als 11 anys, per centrar-se en les necessitats de l'etapa de la infantesa. Aquest és un punt de distinció important respecte les directrius actuals.

La visió de fons que desprenen les dues directrius es fonamentava en suscitar la passió pel coneixement i les obres de la imaginació als infants ja de ben petits, perquè segurament ajudi a mantenir-ne la flama al llarg de la vida i d'aquesta manera, s'afavoreixi l'enriquiment de la societat.

En relació a la dinamització del servei, especialment les *Guidelines...* (1986) animaven el personal a treballar la creativitat i la imaginació en favor del disseny d'activitats que engresquin els infants a emprar els llibres i altres materials que la biblioteca els brinda. En aquest sentit, explicita la tinença de jocs, joguines i quadres dins la col·lecció.

Quant al personal, cal remarcar que novament són les *Guidelines...* (1986) qui fa més èmfasi en la qüestió de la seva formació. Manifesta que és important disposar de bibliotecaris formats expressament per a la tasca, però més enllà de referir que ha de conèixer les necessitats especials del col·lectiu infantil, no s'especifica en quins àmbits concrets ha de formar-se. A més, s'explicita que en biblioteques grans, una tercera part de l'equip estarà compost per bibliotecaris especialitzats en infants.

Per acabar la revisió de les normatives oficials, considero rellevant subratllar l'absència persistent d'un èmfasi especial vers la funció educadora del servei bibliotecari infantil, funció que, al meu entendre, li és intrínseca i distintiva. Es limiten a reconèixer-li l'oferiment de materials i un entorn orientats a l'aprenentatge. En canvi, la bibliografia de referència en fa especial ressò i reconeix la biblioteca infantil com un espai de profund caràcter educatiu vers els infants (Escardó, 2002). Una educació que, depenent de la tasca dels professionals i l'animació que duen a terme, sovint traspasa els límits de la formació en l'hàbit de la lectura, la cerca d'informació i el desenvolupament com a usuari de biblioteca, per concebre's com un aprenentatge a llarg termini que té per objectiu central la construcció de lectors i que es basa en els valors de la convivència, la igualtat i llibertat, cultiu essencial per a la vida en comunitat. I sempre tenint present que l'abast de la funció educativa del servei infantil abraça també els adults, la família que hi ha darrere dels infants. En conclusió, en essència, malgrat l'antiguitat d'aquestes paraules, es manté tota la seva validesa:

“La biblioteca iguala tots els nens. Ningú no els preguntarà les notes de la seva avaluació i solament se'ls exigirà unes elementals normes de convivència respecte a les persones i a les coses, com a qualsevol ciutadà. La biblioteca és —cal que sigui— un lloc on exercitar la llibertat. Davant una àmplia i apassionant gamma de possibilitats, el petit podrà escollir lliurement i aquest exercici el formarà com a futur ciutadà.”³

A casa nostra, quan la Mancomunitat de Catalunya començà la implementació del nou sistema bibliotecari arreu del territori a partir del disseny inicial que Eugeni d'Ors fixà al *Projecte* (1915), s'incorporà un innovador model de biblioteca que incloïa les novetats d'altres indrets europeus, d'origen anglosaxó. Així per exemple, per primera vegada es reclamava que la biblioteca havia d'instal·lar-se en un espai propi i digne, que

³ Camps i Salvat, 1987, p.15.

els llibres fossin de lliure accés pels usuaris i que es disposessin d'espais diferenciats tant per als diferents públics, infants i adults, com per als diversos usos: sala de lectura, sala de revistes, dipòsit de llibres, despatx intern... (Mañà, 2014).

Tot i que el model generalment implantat ha sigut el de secció infantil, hi ha hagut al llarg del temps diversos casos, més o menys rellevants, de biblioteques destinades exclusivament al públic infantil i/o juvenil. La de l'Hospital de Santa Creu, inaugurada el 1940, i la Folch i Torres del Parc de la Ciutadella, de 1963, són dues de les més conegudes, però cap als anys 1990 n'hi havia una quinzena, a tota Catalunya (GRILLS (Grup de Recerca del Llibre Infantil), 1987). Amb els anys, la majoria han anat desapareixent o annexionant-se a biblioteques públiques i actualment el cas més significatiu és la Biblioteca Infantil i Juvenil Can Butjosa de Paret del Vallès, inaugurada el 1983.

El model de biblioteques infantils com a servei independent del servei generalista, complet en si mateix, arriba a Europa de la mà de *L'Heure Jouyeuse*. Fou inaugurada a París el 1924, després de la Primera Guerra Mundial, sota l'auspici del *Book Committee on Children's Libraries* dels Estats Units. La biblioteca seguia el model anglosaxó de biblioteca pública per a infants, en tant que disposava un fons de lliure accés pels usuaris. Posteriorment, la seguiren altres exemples notables com *La Joie par les Livres* a Clamart, sota la direcció i ànima de l'emblemàtica Geneviève Patte (1964-2001). Però tret d'aquests casos quasi excepcionals, el model predominant que es va importar i estendre per Catalunya i tota Europa amb rapidesa fou el que concep el servei bibliotecari per a infants com una secció particular i diferenciada dins del servei integral de la biblioteca.

En concret, en relació a la promoció de la lectura en el col·lectiu infantil 0-3, cal afegir que s'han impulsat diversos programes innovadors a molts països. Però volem recordar aquí el nostrat *Nascuts per Llegir* (Roig, 2012), amb el noble objectiu d'afavorir la creació del vincle afectiu entre mares, pares i nadons a partir del llibre i la lectura compartida. S'endegà a Catalunya l'any 2005, fruit de la implicació de diverses entitats relacionades amb el llibre i la salut, conjuntament amb diverses administracions. Es partia del coneixement d'experiències prèvies exitoses com l'italià *Nati per leggere* i la seva aparició demostrava un reconeixement a la importància de la lectura en el desenvolupament cognitiu i emocional dels infants, i suposava una voluntat de revertir els baixos índex de lectura. Malauradament, a partir de 2011, les subvencions que rebia el projecte minvaren a conseqüència de la crisi econòmica i des de llavors, es manté de forma autònoma en alguns municipis. El *Nascuts...* fou un projecte innovador per dos motius: per dirigir-se per primera vegada al col·lectiu 0-3 (fet que implicava un treball en clau familiar) i per teixir aliances entre diversos àmbits professionals (llevadores, pediatres, infermeres pediàtriques, bibliotecaris i altres perfils vinculats amb la literatura infantil i el món del llibre).

3.3 Les dimensions de la lectura

Més enllà de la dualitat de models de servei bibliotecari per a infants, la missió compartida per ambdós és el foment de la lectura als més petits. Si la desgranem, de seguida entenem que es promou l'apropament de l'infant a la lectura per, a partir d'ella, estimular-ne el seu desig d'aprendre mitjançant la paraula i per desvetllar-li el gust per la lectura *per se*. Per tant, situem com a raó de ser la promoció de la lectura, amb la voluntat de desplegar una veritable doble missió: conrear l'interès pel coneixement i infondre el plaer de la lectura en si mateix.

Però, què és la lectura? Per copsar plenament la seva raó de ser i la seva aportació majúscula a la humanitat, cal recordar els seus orígens. La invenció de l'escriptura va permetre fixar el coneixement, superar les limitacions de l'espai i el temps a què es constrenyia la vida dels humans que-només-parlaven. S'establia comunicació a través d'uns signes que condensaven significats i eren resultat d'una convenció humana construïda lentament. Mitjançant el signe escrit s'iniciava la transmissió de coneixement humà més enllà de l'existència física de la persona, primer en forma de pictogrames i després, en un codi d'uns trenta signes que remetien als sons articulats, l'alfabet fenici (Duran, 2002). És en aquest sentit, que s'afirma: "la escritura es la victoria de la humanidad sobre el tiempo" (Duran, 2002, p.11).

Arribats a aquest punt, voldria introduir alguns elements per a la reflexió sobre la lectura com a procés cognitiu i com a pràctica de dimensió social, per pensar i valorar degudament l'impacte que les pràctiques lletrades causen en tota persona i en la societat en general. Per fer-ho, ens aproximarem a les mirades que sobre la qüestió mantenen la pedagogia, concretament la didàctica de la llengua, i també la psicologia.

Sabem que en el moment d'iniciar la lectura, s'activen simultàniament processos cognitius simples i d'alta complexitat en la ment humana. Els primers tipus de processos, anomenats ascendents perquè anirien del text cap a la ment de la persona que llegeix, es refereixen al treball de descodificació i reconeixement de lèxic, aquell que segueix la cadena lletra-paraula-paràgraf-text. El segon tipus, s'anomenen descendents perquè neixen en la ment del lector i es dirigeixen al text; es concreten en aquelles intuïcions i sabers que el lector projecta al text (com ara la comparació, les inferències, la interpretació, la construcció i verificació d'hipòtesis...) i es relacionen directament amb la nostra capacitat d'anticipar i avançar-nos al què vindrà (Fons, 2012). La breu descripció de tots els processos mentals implicats en la pràctica de la lectura evidencia la profunda riquesa cognitiva que n'emana i la necessitat d'atenció i d'estar connectat amb un mateix per facilitar la complexa tasca executada de forma individual. En paral·lel, és clar afirmar que com més experiències lectores es tenen, més es dominen les estratègies i major control adquireix el lector sobre quins objectius es tenen, en cada lectura.

Partint d'aquesta base, és enriquidor afegir-hi algunes aportacions de la psicologia, seguint a Cabrejo-Parra ([ca2003]). Perquè ajuda a copsar els beneficis que la lectura

aporta al desenvolupament psíquic, cognitiu i també cultural de les persones i, de forma especialment significativa i crítica, durant l'etapa de creixement dels infants. Fent el símil amb l'evolució cultural de la humanitat, també en el camí vital de tot ésser humà, abans de l'aparició del text escrit hi ha l'oralitat. A l'inici de tot hi ha el rostre de la mare (o altre adult) entès pròpiament com a text; perquè tant l'escolta de la paraula dita en veu alta com l'observació del rostre canviant i expressiu de l'adult activen la ment del nadó i en van conformant les seves capacitats d'interpretació i de dotació de sentit de l'entorn. És a dir, que la lectura actua com ho fa el pensament humà: construeix un sentit al què es llegeix i fa de catalitzador per a posar en moviment l'activitat psíquica (Cabrejo-Parra, [ca2003]).

Del què es tracta, per tant, és que l'adult acompanyant i la societat en general reconeguin aquesta activitat cognitiva pròpia de l'infant que li permet interpretar i aprendre llegint el seu entorn. Perquè només si s'admet i es valora, se sabrà com acompanyar-la, enfortir-la i alimentar-la perquè cada infant vagi trobant la seva singular mirada sobre el món.

Ara bé, més enllà del què implica la pràctica de la lectura en l'infant, la lectura és una activitat social i cultural. Llegir i escriure són codis complexos que esdevenen veritables béns culturals sofisticats que hem elaborat per a poder interpretar el món interior i exterior, moguts per la voluntat de comprendre'ls i participar-hi directament. Concretament, el què han permès l'escriptura i la lectura és la creació de nou coneixement necessari per avançar, a partir de la memòria dels sabers precedents que romanen fixes en el text. Perquè, de fet, en essència la lectura és la comunicació diferida en el temps i l'espai que permet una comunicació estable i invariable en un medi canviant per naturalesa (Duran, 2002).

Tant els experts en pedagogia com els estudis sobre la lectura (Agencia Ejecutiva en el ámbito Educativo i P9 Eurydice, 2011) demostren la importància de crear entorns rics en llibres per despertar l'interès dels infants per la paraula escrita, però també s'ha vist que hi ha altres variables que influeixen de forma decisiva en l'adquisició de l'hàbit de la lectura. A més d'un ambient propici que faciliti l'accés a una diversitat àmplia de materials i més enllà de la influència demostrada que té el grau de formació i educació dels pares, cal que els infants tinguin la referència d'adults lectors que gaudeixen de la lectura i que els en fan partícips. És a dir que per a què assimilin plenament el valor de la lectura com a producte cultural, més enllà de l'aprenentatge de la mecànica i descodificació de la lectoescriptura, cal la vivència compartida de la lectura amb adults referents. Sembla innegable que com més creadora de vivències i emocions positives és l'activitat de la tríada infant-adult-text, més bon resultat s'obté en la tasca d'integració de l'infant en el món lletrat i literat.

Amb l'afegit que considerar que el lector es construeix -no se'n neix- situa la lectura com un procés cognitiu vital que s'inicia en la infantesa, no abandonem mai, i que per tant, cal anar cultivant. A més a més, perquè com a lectors, contínuament interaccionem amb nous llenguatges i textos que ens comporten fer noves lectures.

Finalment, en relació a la importància de l'entorn lletrat i la participació en activitats lectores preestablertes socialment, reivindicuem les biblioteques públiques com un entorn ideal. De fet, entenem que les biblioteques es perfilen com un espai privilegiat on reconèixer els drets de l'infant, de caràcter cívic i cultural, recollits a la *Declaració universal dels drets de l'infant* de 1959, i permetre'n el seu exercici en condicions de llibertat i igualtat. Perquè quan en ella s'anuncia que tot infant ha de tenir accés a serveis i oportunitats que li permetin un desenvolupament físic, mental, moral, espiritual i social de forma sana i en condicions lliures i dignes, interpretem que hi queda inclòs implícitament i en el seu nucli tot el desplegament mental i social que la pràctica de la lectura suscita en l'infant.

3.3.1 L'animació de la lectura

Un cop presentats el model tradicional del servei bibliotecari infantil i feta l'aproximació al complex procés de la lectura, presentem a continuació algunes dades i reflexions entorn a l'animació de la lectura. Perquè és un dels principals eixos que fonamenten el servei, donat que té per objectiu la consecució de la seva missió, el foment de la lectura.

A partir dels anys 1980, aterrà amb força el concepte dins del sector del llibre infantil, tant a l'Estat espanyol com a altres indrets europeus. Fou rebut amb entusiasme per part de biblioteques, llibreters, editors i mestres, que l'interpretaren com una nova oportunitat de moviment pel sector (Escardó, 2002). La idea que s'amaga darrera, el verb "animar", remet a infondre ànima, és a dir, dotar de vida i energia. Aplicat a la tasca dinamitzadora des de la biblioteca infantil, s'entén que aquest propòsit serà assolit mitjançant un conjunt d'activitats orientades al foment de la lectura animades amb un saber fer que dependrà en exclusiva dels professionals. Si bé les primeres són fàcils de comptabilitzar, les òptimes habilitats dels bibliotecaris infantils per tal d'infondre vida són una variable subjectiva de difícil mesura i avaluació. A més a més dels coneixements que cal tenir per a ser bons professionals, referents en l'àmbit com Mercè Escardó (2002) reconeixen sense por que les actituds i els valors que s'infonen en el transcurs de les activitats i n'asseguren l'èxit de llarga durada són universals: amor, respecte, il·lusió i alegria. Per tant, el component personal que aporta el professional del servei esdevé crucial, del tot decisiu. És per això que aquesta dimensió humana no pot deixar-se a la deriva de l'atzar, sinó que des dels equips professionals ha d'atendre's i cultivar-se amb la voluntat de perfeccionar-la amb el temps. Però més enllà d'elements intangibles, és clar que les activitats d'animació tenen un marc de concepció molt ampli i estan plenament subordinades a les capacitats de creativitat i imaginació dels professionals bibliotecaris que les dissenyen. És més, Escardó arriba a afirmar que es podria considerar l'animació com una manera de treballar amb creativitat.

Amb el temps, la professió ha consensuat el que podríem considerar un conjunt de lleis de l'animació per a indicar el camí a seguir i servir a mode de reflexió sobre els límits del foment de la lectura. La primera d'elles estableix que tota activitat d'animació ha de

partir del llibre i la lectura o bé ha de portar-hi. Aquest és l'horitzó compartit i desitjat. Fins i tot, es sentència que "si no es compleix aquesta norma, la biblioteca està simplement suplint funcions de teatre o de sala de jocs però no duu a terme el paper que li és essencial i per al qual ha estat creada." (Camps i Salvat, 1987, p.16). Altres regles que es plantegen en relació a l'animació són: no és lícita l'animació com un fi en si mateixa; el personal ha de considerar l'animació com una manera diferent i pròpia de treballar; no existeix cap dinamització si no hi ha humanització darrera; ha de respondre a uns objectius definits i clars, se n'ha de fixar la periodicitat i el públic a qui va dirigit (Escardó, 2002).

Exposats els plantejaments teòrics de l'animació, atenem a continuació el què la bibliografia més actualitzada ens aporta sobre les accions que es duen a terme des de les biblioteques públiques catalanes (Baró & Mañà, 2009). El recull d'activitats de dinamització per al foment de la lectura situen l'hora del conte i els tallers, com les accions fonamentals. Concretament, l'hora del conte i la narració de contes, com activitats centrades en l'oralitat, són l'activitat estrella i inclouen una varietat molt significativa d'expressions i suports: titelles, màgia, papiroflèxia... De totes totes, l'extens ventall atorga un caràcter d'espectacle a l'actuació.

El registre d'accions també posa de manifest que els tallers, en general, acostumen a ser activitats que s'han dissenyat a partir d'un llibre. En la seva àmplia majoria, es tracta d'activitats que es realitzen puntualment, relacionades amb l'àmbit dels coneixements, més que no pas a la ficció, on s'hi incorporen altres elements com són el joc, l'experimentació, la música o les manualitats. Es detecta que acostumen a adreçar-se a un públic excessivament ampli d'infants, d'entre 4 i 9 anys, que tenen capacitats i necessitats molt diverses i aquest fet en dificulta tant el seu desenvolupament com el gaudi. Per aquest motiu, s'aconsella oferir activitats més específiques per les diverses edats infantils.

Per acabar, voldria afegir algunes idees aparegudes arrel d'afirmacions categòriques com la citada anteriorment, amb un fort component essencialista. Idees que resulten especialment interessants per al debat i la reflexió, si tenim present el context general de replantejament professional i d'identitat en què està immersa la biblioteca pública com a institució des de fa anys, sobretot a partir de la democratització d'Internet i l'accés a la informació, en el si de la societat del coneixement i la informació. Potser els nous models sobre la biblioteca pública, com el dels quatre espais del servei danès⁴, són de més difícil aplicabilitat en el servei infantil? Potser l'essència del foment de la lectura que la biblioteca pública ha anat perdent roman amb persistència a l'àrea infantil? El debat de fons sobre la identitat i missió del servei bibliotecari per a infants dins la biblioteca pública actual no s'ha detectat en la bibliografia consultada més actualitzada,

⁴ Aquest nou model concep la biblioteca pública com la conjunció de quatre espais diferenciats i sobreposats que permeten el desenvolupament de diverses funcions: espai per a l'aprenentatge que permet l'exploració i la descoberta, amb recursos diversos; espai d'inspiració, orientat al gaudi i el lleure, a viure experiències a partir de materials o activitats; espai de trobada on reunir-se i participar en qüestions d'interès compartit, i finalment, espai creatiu que permet la producció activa dels usuaris i requereix de grans i equipats espais (Jochumsen, Hvenegaard Rasmussen i Skot-Hansen, 2012).

però en canvi, sí que reflecteix la vigència d'aquells plantejaments tradicionals vers l'animació de la lectura.

3.4 Eixamplar la mirada: altres models

Aquest apartat vol presentar breument els centres i projectes que resulten especialment inspiradors de cara a repensar el model de servei bibliotecari infantil, tot parant atenció a què interessa més de cadascun d'ells.

Els cinc models són de diversa naturalesa; tots són propostes pioneres, alguns d'abast més modest que altres. Pel què fa als que són centres de referència nacional i internacional, amb un univers propi que abasta molt més del què s'adjudica, a priori, a la biblioteca infantil, entenc que tot i les distàncies, resulten centres atractius que poden suggerir i infondre noves ides. En tot cas, val la pena conèixer-los, perquè dels millors sempre se'n pot i se n'ha d'aprendre.

LesArt a Berlín (Alemanya)

Nascut el 2 d'abril de 1993, *LesArt* (terme que podríem traduir per "l'art de llegir" (Osborne, 2008) és un centre literari i cultural especialitzat en literatura infantil i juvenil que treballa amb totes les formes artístiques i creatives vinculades amb la lectura, per a millorar l'educació literària i estètica d'infants i joves (LesArt, 2015).

Ens entusiasme la seva filosofia de fons que expandeix enormement el concepte de text i amb ell, les possibilitats de treball: es considera textual tota expressió artística perquè la finalitat d'explicar i transmetre quelcom. És una concepció molt àmplia que beu de la *Convenció sobre els Drets de l'Infant* (1989), on es defensa que tota expressió artística és textual i té una funció comunicativa. A més, el centre té un destacat component en la seva voluntat de crear experiències creatives i artístiques per als infants, i amb elles es potencia la vivència de la lectura (Hedenstrom, 2011).

Amb el temps, ha aconseguit impregnar i consolidar una innovadora mirada vers la literatura infantil que em sembla molt potent i suggeridor. Aquesta *literary house* ha esdevingut un referent europeu indiscutible, font d'inspiració per al sector bibliotecari (com demostren els articles d'Osborne (2008) i Hedenstrom (2011) o el propi projecte català dels *Laboratoris de lectura en família* que presentarem més endavant).

El centre és liderat per un equip professional de sis persones de diversa formació on trobem, al costat d'altres perfils professionals, una bibliotecària com a directora del programa. A més, la plantilla compta amb onze col·laboradors estables de destacable formació artística per a desenvolupar els seus projectes concrets (actors, artistes visuals, professors de teatre, cineastes i experts en literatura).

Petite Bibliothèque Ronde de Clamart (França)

Així es coneix la biblioteca infantil de Clamart, coneguda tradicionalment com *La Joie par les livres*, fundada el 1965 sota el mecenatge d'Anne Schlumberger (París, 1905-1993) i amb la direcció de la prestigiosa bibliotecària Geneviève Patte (Poitiers, 1936) en el període 1964-2001. Des de 2007, l'associació *La Petite Bibliothèque Ronde*, presidida per Patte, s'encarrega de l'administració i gestió d'aquest singular centre que pretén innovar, reflexionar i fer recerca entorn a la lectura i els infants.

La biblioteca vol ser centre de referència nacional i internacional dedicat a la promoció de la lectura, la cultura i l'art entre els infants i les seves famílies. A partir d'un intens treball en xarxa amb actors diversos de l'àmbit social i cultural, la PBR esdevé un centre de recursos professionals per a la infància i la lectura infantil que en general, orienta les seves accions vers la lectura i cultura infantil en quatre eixos: superar les desigualtats socials en l'accés a l'art i la cultura; afavorir l'intercanvi professional en àmbit nacional i també internacional; anticipar l'evolució de pràctiques socio-culturals vinculades als modes de vida actuals; i finalment, ser un centre d'observació d'accions pioneres. A partir d'aquestes quatre missions s'estructuren els projectes del centre, cadascun dels quals es va desplegant en multitud d'activitats (La Petite Bibliothèque Ronde, 2017).

En general, és un referent molt atractiu per la seva mirada àmplia i fonamentada, que treballa teixir complicitats amb multitud d'agents externs involucrats en el món de la literatura infantil. En concret, m'interessa com desenvolupa el primer i tercer eix en els projectes *Vers d'autres publics* amb activitats dins i fora la biblioteca (els *ateliers*), amb col·laboracions d'artistes locals, i *Education artistique et culturelle* amb activitats que s'apropen a l'escriptura i a les arts escèniques.

El dia a dia d'aquesta biblioteca d'aproximadament 600m² es mou a partir d'un equip humà de dotze persones, de les quals, set hi treballen a temps complet i cinc, a temps parcial.

Laboratoris de lectura en família a la XBM de Barcelona (Catalunya)

Molt proper en l'espai i el temps, cal fer referència al projecte dels *Laboratoris*, iniciativa nascuda de tres bibliotecàries: Nati Calvo, Glòria Gorchs i Marta Roig. El projecte, innovador i exitós, s'impulsà l'any 2010 i tingué l'origen a la Biblioteca Roca Umbert de Granollers -on es manté i creix amb bona salut-, però posteriorment, s'expandí per biblioteques de la XBM⁵.

⁵ En paral·lel a la filosofia de fons dels *Laboratoris*, és obligada la referència al projecte que es desenvolupa actualment a la sala infantil de la Biblioteca de Sant Ildefons, a Cornellà, recentment presentat, l'abril de 2018, al Saló del llibre infantil i Juvenil de Catalunya, a Mollerussa. Sota auspici de Calvo i Roig, aquest projecte es fonamenta en petites accions a la sala encaminades a crear racons de "descoberta, joc i lectura, a partir d'un o més elements del fons, que infants i famílies poden gaudir de forma més o menys

La seva voluntat és ser espai de creació que fomenti experiències afectives positives entorn de la lectura en infants i en les seves famílies (Calvo et al., 2013). Per a fer-ho, les activitats són multidisciplinars, acurades, amb una estètica evocadora molt pensada. Es manté una concepció àmplia de la lectura, apel·lant a l'experiència de la pràctica i tots els llenguatges que hi estan involucrats (imatges, sons, el joc, la imaginació...). I en paral·lel a aquesta àmplia i nova mirada, es manté ferma la primera llei del "decàleg" intern que els sostenen: el llibre és la font d'inspiració de tot, d'ell se'n parteix i a ell s'arriba. Es tracta de potenciar-ne tot l'univers que desprèn i amaga.

Els referents dels quals es parteix són diversos: pedagogs com Gianni Rodari i Loris Malaguzzi, models educatius com Montessori i Reggio de l'Emília, artistes plàstics com Bruno Munari, experts en art, educació i infància com Antonio Portillo i Kathrin Buchmann, i experts en literatura infantil com Teresa Duran.

Children's Library Discovery Center de Queens Library de Nova York (EUA)

Es tracta d'una biblioteca infantil dirigida a menuts d'entre 3 i 12 anys i inaugurada el 2011. Forma part de la xarxa de *Queens Library*, una de les tres xarxes bibliotecàries de Nova York, juntament amb la *Brooklyn Public Library* i la *New York Public Library* (Ruiz, 2017).

Es pot considerar com una biblioteca que s'ha museïtzat per tal de potenciar l'experimentació i el coneixement científic, concretament, el que s'anomena *STEM education*, que comprèn l'educació en ciències experimentals, tecnologia, enginyeria i matemàtiques. Com a resultat del nou camí emprès, s'autodenomina "centre de descoberta" i afegeix el terme al de biblioteca.

El treball conjunt amb un museu de ciències experimentals ha permès idear accions que aproximem el coneixement científic i estimulen l'interès d'aprenentatge i descoberta en els infants. En total, s'han creat catorze racons per la sala on personal especialitzat del museu, en moments concrets, acompanya els infants en la realització d'experiments, demostracions o altres activitats que requereixen sempre la interactivitat dels infants, amb l'ús d'artefactes i materials necessaris. A més, el personal propi de la biblioteca que dinamitza dels espais té un marcat perfil tècnic (Queens Library, [?]).

Cal afegir que darrere l'enlluernament que els vídeos promocionals poden provocar en la mirada externa, el testimoni coneixedor de primera mà de Gisela Ruiz aconsegueix relativitzar-la i suavitzar-la; la col·laboració que es dona entre la biblioteca i el museu és en uns termes molt concrets: el museu aporta els recursos materials i humans; la biblioteca, els espais i els llibres. Però malgrat les limitacions que puguin detectar-se, cal reconèixer que la fórmula que planteja és innovadora i suggeridora.

autònoma" (Calvo & Roig, 2018). Es tracta d'un projecte simultani al present TFG que dansa en la mateixa línia; per tant, malgrat incorporar-s'hi a última hora, esdevé un antecedent a valorar i d'on aprendre.

Billund Library (Dinamarca)

Biblioteca per a infants inaugurada el 2016 a la ciutat de Billund, després de sotmetre el servei i els espais a un re-disseny a fons. S'inscriu en el marc del sistema bibliotecari danès, pioner en desenvolupar un nou model de biblioteca pública que pretén potenciar el fet vivencial, tan important per a l'actual societat de l'experiència (Jochumsen, Hvenegaard Rasmussen i Skot-Hansen, 2012). Concretament, persegueix fer-ho obrint la porta a la inspiració i el coneixement, en paral·lel.

Creada sota la ideació de la Fundació LEGO, aquesta biblioteca infantil presenta una orientació profundament lúdica i la voluntat d'esdevenir un centre referent per a la infància, la creativitat, el joc i l'aprenentatge a nivells nacional i internacional. D'ella emana una concepció de la biblioteca com a font d'inspiració i aprenentatge, que busca fomentar el joc a través d'espais i activitats creatius. Concretament, la idea es du a terme amb uns espais naturalitzats que evoquen diversos paisatges i animen l'infant obertament a ocupar-los i a jugar-hi. Uns espais tan destacats i innovadors que foren nominats al *Danish Design Award* de 2016 (Billund Library, 2017).

En la base d'aquest model hi ha la plena convicció que en l'etapa d'infantesa, l'aprenentatge i el joc són dues realitats que van de la mà i es potencien mútuament. Al mateix temps, s'assumeix que la mateixa exploració és una via d'adquisició de coneixement immillorable.

Amb aquest centre, queda demostrat que la biblioteca esdevé un estímul privilegiat per al coneixement, especial pel seu caràcter col·lectiu. Es pretén desvetllar l'interès per explorar a partir de molts materials de diversos suports i formats. Per fer-ho, s'ofereixen espais ben diferenciats per a la concentració i exploració conjunta amb tallers. Aquests són espais on crear, els coneguts *maker spaces*, que potencien la creació i la vivència dels usuaris.

4 Proposta de servei bibliotecari per a infants

Un cop finalitzat el recorregut per l'estat de la qüestió, ens centrarem ara en la proposta de servei bibliotecari infantil per al cas concret de la biblioteca del Prat de Llobregat. La primera de les tres grans seccions que inclourà el capítol està dedicada a la diagnosi del context, és a dir, una anàlisi del punt de partida de la proposta. A continuació, s'exposaran les idees i eixos que la basteixen a nivell teòric. Finalment, en tercer terme es desenvoluparà el disseny que es proposa per a les diverses dimensions que afecten el servei bibliotecari: personal, col·lecció, espais, serveis i activitats.

4.1 Punt de partida: la Biblioteca Antonio Martín

La BAM és la biblioteca pública del Prat de Llobregat (Biblioteca Antonio Martín, 2017) i des de desembre de 2010 ocupa quasi 3.000m² del CEC, equipament cultural que també inclou l'Arxiu municipal, un Auditori amb programació pròpia, una sala d'exposicions, les sales d'estudi, el Gastrobar i els despatxos del departament de Cultura.

Inaugurada l'any 1969 com a biblioteca municipal, ha ocupat diversos seus de la ciutat i ha patit transformacions de distinta significació en la seva col·lecció, al llarg del seu quasi mig segle de vida. Però el darrer trasllat al CEC ha suposat una gran ampliació dels seus espais, així com del seu personal (actualment, conformat per setze persones) i per tant, de serveis a oferir a la ciutadania. Cal afegir que el seu nou i cèntric emplaçament ha comportat un augment considerable de visites i usuaris del servei, tot situant-la a ella i a tot el CEC en general, en l'equipament cultural que atrau de forma regular una major quantitat de públic.

L'àrea destinada al públic infantil es troba a la planta baixa de la biblioteca i n'ocupa uns 600m². En general, sempre ha gaudit de molta afluència i bona resposta de públic en totes les propostes i activitats que s'han impulsat, però no disposem de dades qualitatives relatives al servei infantil, més enllà del recompte d'assistència i les dades quantitatives obtingudes pels serveis automatitzats. En termes generals, el que és evident és el creixement i la consolidació que el servei ha anat adquirint d'ençà que la bibliotecària en va liderar el servei, el 2013.

Com s'ha apuntat anteriorment en l'espai dedicat a les justificacions d'aquest TFG, en el cas de la biblioteca del Prat, la realitat concreta vinculada al territori i la seva política cultural imposa l'atenta consideració a dos grans projectes que s'estan desenvolupant simultàniament, en l'actualitat. Representen un marc general de context

de la biblioteca i cal atendre'ls molt especialment pel seu alt potencial de canvi sobre el servei general.

Per un costat, des de principis de 2018 es duu a terme el projecte ECC, que pretén ampliar la cooperació entre els departaments municipals de Cultura i Educació i al mateix temps, intenta involucrar més agents de la comunitat en un projecte comú. Una varietat d'agents compresa per tècnics de Cultura i Educació, personal de la biblioteca i diversos membres de centres educatius (de bressol, Primària i Secundària) han conformat un espai de trobada i treball conjunt anomenat Laboratori de Lectura, on idear entre tots un projecte potenciador de lectura crítica a partir de la literatura; una idea aplicable a tots els centres educatius, des de bressol a institut, amb adaptacions concretes per a cada cas, que impliqui la participació d'altres agents de la comunitat.

El projecte que conjuntament s'ha decidit i que encara cal perfilar són les tertúlies literàries dialògiques. Entre altres aspectes que cal acordar entre tots els participants del co-disseny, està pendent concretar el paper que la BAM hi desenvoluparà. En tot cas, des de la perspectiva de la biblioteca, el projecte del Laboratori en si mateix és un repte per a definir de nou les relacions amb els centres educatius; a més, l'espai de treball en col·laboració que ofereix ha esdevingut una oportunitat per a establir noves connexions amb ells que, de ben segur, seguiran donant fruits si es reguen com mereixen.

Per altre costat, cal tenir en compte la voluntat política de formular un projecte cultural per a la BAM que consolidi el seu servei i l'arrelhi a les particularitats del territori, és a dir, que la distingeixi respecte d'altres biblioteques municipals. Les motivacions d'aquest projecte són variades: d'una banda, ha succeït que davant dels usos que la ciutadania fa de la biblioteca i el CEC, el departament de Cultura detecta una necessitat d'orientar novament el servei; de l'altra, enfront de la imminent incorporació del sistema d'auto-préstec i la tecnologia per ràdiofreqüència (RFID), la biblioteca se sent interpel·lada a repensar les funcions del seu personal i amb elles, tot el propi model de biblioteca és objecte de revisió.

Per a la BAM, ambdós projectes són llegits com a reptes i oportunitats de canvi i millora. I és amb ple coneixement i voluntat d'aprofitar aquest ampli marc de transformació latent i en potència que es formula la nova proposta de servei.

Vist el marc general, cal parar atenció a un nivell inferior i més concret d'anàlisi: ens referim al servei bibliotecari infantil actual de la BAM en totes les seves dimensions de personal, col·lecció, espais i activitats, així com als marges de canvi i les limitacions reals que s'imposen.

En principi, l'àrea infantil ofereix el servei bibliotecari als infants compresos entre 0 i 13 anys; els 14 anys és el llindar que limita l'accés a la sala d'adults i la seva col·lecció. Com es veurà a continuació a partir de la descripció de les activitats i serveis que es promouen des de l'àrea infantil, a la pràctica, el servei bibliotecari infantil s'orienta als infants compresos entre 0-12 anys. Es detecta, especialment, a nivell d'activitats programades, però també en relació al seu fons documental: quant a volum de llibres

de coneixement i imaginació que s'adquireixen -fet que entenem que pot anar relacionat amb la quantitat existent al mercat editorial-, però sobretot és clar en tipus de pel·lícules, música i documents vinculats al *Racó de pares*. És a dir, que els infants més grans que corresponen al cicle inicial de l'ESO, amb 12 i 13 anys, disposen d'un espai propi dins la biblioteca, però probablement les seves necessitats d'informació i lectura no quedin del tot cobertes pel servei bibliotecari infantil actual. En aquest sentit i per compensar la situació, la novel·la juvenil, que representa un estadi intermedi entre les sales d'adults i d'infants i que és lectura de pre-adolescents molt lectors, s'ubica en un espai diferenciat de la planta baixa, poper a la sala infantil.

Actualment, el servei bibliotecari infantil de la BAM se sustenta amb un equip de 3 persones: una tècnic auxiliar al torn de matins i una parella conformada per tècnic auxiliar i bibliotecària especialitzada en públic infantil, al torn de tardes. El personal tècnic ha canviat força vegades, per diversos motius, al llarg dels vuit anys de servei a la nova seu. Al meu entendre, l'excés de dinamisme i la manca de formació especialitzada en la figura del tècnic auxiliar han impedit donar una plena estabilitat i solidesa a l'equip que, segur, repercutiria en un millor servei. En general, el grau de participació dels diversos tècnics auxiliars en el grup de treball infantil de la XBM dedicat al servei infantil s'ha deixat a la seva voluntat. L'opcionalitat d'aquesta implicació em sembla especialment greu si tenim en compte que més enllà d'aquests entorns de compartició d'experiències i coneixement intern de l'organització que suposen les comunitats de treball, la figura del tècnic auxiliar té un difícil accés a altres fonts d'informació i formació compartides (ens referim a cursos de formació especialitzada que puguin oferir les administracions implicades).

En canvi, la bibliotecària s'ha mantingut al capdavant del servei des de fa cinc anys i n'és un dels principals actius: lidera l'equip i l'orientació del servei, ha tingut una creixent formació i especialització al llarg dels anys i està connectada amb les novetats de l'àmbit perquè forma part de grups de treball interns de la XBM i d'altres col·lectius com el BibBotó del COBDC o les trobades a la llibreria Al·lots.

Quant a la col·lecció infantil, cal dir que tot i les singularitats que presenta aquesta en relació a la col·lecció d'adults o general, no trobem cap esment concret a la col·lecció infantil en el document intern que regula la política de desenvolupament de la col·lecció. Malgrat que no es recullin explícitament uns criteris propis de selecció, adquisició, classificació, donacions i esporgada de la col·lecció infantil, considero que la seva gestió és molt diferenciada i presenta característiques singulars que bé es mereixerien constar en el document general que engloba la gestió de tota la col·lecció de la biblioteca.

Pel que fa a la selecció i adquisició de novetats, a més de les novetats que arriben via Diputació de Barcelona o Generalitat de Catalunya amb el SAB (Servei d'Adquisició Bibliotecària), la implicació de la bibliotecària referent és crucial per a mantenir un creixement de la col·lecció homogeni, segons uns mateixos criteris.

Ara bé, quant a la via d'adquisició que suposen les donacions, cal dir que hi ha un document intern de la biblioteca que les regula i estableix uns criteris clars que, en

general, se segueixen. Però les particularitats de la col·lecció infantil no hi queden suficientment reflectides. Per això i perquè les donacions de documents infantils són una qüestió significativa pel gran volum que representa considero que caldria una major sistematització del procés. En paral·lel, podríem dir que el procés d'esporga tampoc es troba suficientment planificat i es redueix al gota a gota que la tasca diària de manteniment de la col·lecció va detectant.

Per altra banda, caldria fer un esment en relació a la catalogació documental. En tractar-se d'un servei tècnic centralitzat a nivell de xarxa bibliotecària, això suposa una clara limitació a una possible voluntat de modificació d'alguns criteris concrets. Especialment, ens referim als que fan referència a l'adjudicació de matèries, la qual, en general, és poc escassa i remet a criteris qüestionables, sovint. En la pràctica diària del professional infantil, davant de la demanda d'informació dels seus usuaris, l'ús abundant de matèries facilitaria la seva cerca bibliogràfica⁶. A la pràctica, més enllà de l'ús d'estratègies de cerca, s'evidencia que cal un coneixement profund i real del fons documental per a donar una resposta satisfactòria.

Sobre la classificació dels documents a la sala, es poden assenyalar diversos aspectes més enllà de l'assumpció de la gran divisió establerta de forma general entre els llibres de coneixements i els de ficció, dividits al seu torn per intervals d'edats, en I* (4-6 anys), I** (entre 7 i 10 anys) i I*** (a partir d'11 anys). Així per exemple, es diferencien clarament en dos espais singulars de la sala tots aquells documents que són per als petits lectors (0-3 anys): de tapa dura, llibres sensorials que demanen la interacció de l'infant (pestanyes, solapes...) i llibres joc de tela i plàstic. Són dos espais separats i pensats per als més menuts, amb catifa a terra i mobiliari adaptat a la seva mida.

Per als infants d'I* el fons de ficció es presenta ordenat seguint un sistema de classificació propi de 12 grans categories temàtiques⁷, col·locat en unes prestatgeries mòbils i de fàcil accés per als infants, en forma de calaixos. Aquest mobiliari és l'únic de tota l'àrea infantil que permet ser mogut i per tant, dona marge per a modificar els espais.

Sobre els ajustaments i diferències vers el sistema de classificació del fons de ficció I*, cal explicar que s'originen en la pràctica professional individual i alhora, en la compartició de coneixements via grups de treball intern de la xarxa. Ara bé, s'ha de

⁶ A tall d'exemple: el registre del clàssic modern *L'erugeta goluda* d'Eric Carle (Kokinos, 2012. Primera edició de 1969) no està catalogat com a "erugues - contes infantils" quan bé podria ser un bon exemple de llibre que parla de l'animal (des de la ficció, i tant!) per als més menuts.

⁷ Les categories emprades són: *altres cultures, animals, contes populars, descoberta de l'entorn, discapacitats, emocions, família, fantasia, festes i tradicions, hàbits i conducta, llibres joc, natura, per aprendre, sorpresa i valors*. La classificació de la BAM no coincideix del tot amb la que proposa la XBM per a contes infantils (*animals, contes populars, el món que ens envolta, el ritme de les paraules, emocions i sentiments, família, festes populars, hàbits i salut, llibre joc, narracions fantàstiques, natura, primers coneixements i valors i convivència*), però en comparteix forces categories.

reconèixer que la manca d'un únic sistema de classificació per a totes les biblioteques de la xarxa comporta certa sensació de desordre general⁸.

A banda, aïllats en un espai extrem de la sala, malgrat ser I*, es mantenen ben diferenciats dos conjunts de llibres: aquells que en la seva fitxa catalogràfica inclouen com a descriptor de matèria, camps de forma per indicar que tenen lletra de pal i/o lligada i aquells que es consideren primeres lectures amb una forta presència de text, anomenades "per a primers lectors". La raó de fer prevaldre aquests criteris per a ordenar a la sala de forma diferent aquesta part de la col·lecció sempre rau en el desig de facilitar la cerca tant a menuts com adults i respon a dos criteris: la interpretació que es fa de la demanda del públic i les escoles; i per altra costat, els sabers i experiències compartits dins la professió. A la pràctica, es detecten mancances i limitacions que interroguen el sistema de classificació: adjudicacions de lletra de pal o lligada a tipografia que no correspon del tot, no s'observa una forta demanda per part d'usuaris infantils ni adults, la prioritització de criteris de classificació és complex en alguns casos... En última instància, per què concebre aquests llibres com a eina d'aprenentatge a la lectura diferent als altres, no considerar el seu contingut com a criteri de classificació i relegar-los a un espai separat i secundari (donat que ocupa un espai menys central de la sala)?

A més, els llibres d'I**, I*** i el tot el còmic tenen cadascun d'ells un espai propi i diferenciat dins la sala, en prestatgeries fixes, la majoria d'elles, encastades a la paret. Cal dir que el còmic s'ha classificat seguint els mateixos criteris d'edat, aplicant el mateix color per segment: blau per als dirigits a un públic més petit, vermell per al públic mitjà i verd per als grans de la sala. Així s'ha aconseguit orientar millor els usuaris, però cal dir que en la seva consulta s'observen molts encreuaments d'edat.

El fons documental que respon a les diverses matèries de coneixements es troba agrupat en tota una àmplia zona de prestatgeries, al costat de les taules i cadires per a l'estudi. Cal dir que recentment s'ha fet algun canvi en la presentació dels documents, amb la voluntat d'apropar-se a l'usuari i de facilitar-li l'accés, que ha implicat un petit trencament de l'ordre establert per la CDU. Així, per exemple, s'han agrupat conjuntament diverses tipologies documentals a partir del denominador comú de la llengua (en totes aquelles que no són català i castellà): diccionaris i llibres d'aprenentatge d'*altres llengües* (del 4) al costat de contes o revistes en altres llengües. En tot cas, com es desenvoluparà més endavant, arrel de la hibridació de formats que presenten els llibres de coneixements al mercat editorial actual, es poden generar multitud de controvèrsies pel distanciament amb els criteris de catalogació seguits; unes diferències que donada l'adscripció a la xarxa tenen difícil solució.

Al seu costat, una gran prestatgeria allotja el fons d'adult destinat a pares i mares, que s'ha considerat per a fornir el *Racó de pares*, un fons especial que esdevé un dels principals llegats que el *Nascuts...* ha aportat a l'àrea infantil de les biblioteques

⁸ Caos que exemplificarem amb el llibre *Aleix, ja n'hi ha prou! Hiperactivitat* (Salvatella, 2010) tracta amb to divulgatiu el trastorn neuro-biològic del TDAH en forma de conte i es dirigeix a un públic familiar. Les diverses biblioteques que en tenen un exemplar l'han classificat de formes variades: *Racó de pares, hàbits, valors, família, discapacitats...*

públiques. Majoritàriament, les matèries incloses fan referència al col·lectiu infantil 0-3, però també són contemplades qüestions vinculades amb l'etapa infantil que arriba fins els 10 anys. Sobre aquest fons, cal posar de relleu la dubtosa inclusió d'alguns documents que presenten un to poc divulgatiu que no encaixa amb el que implica el públic objectiu del fons, compost per mares i pares. Pel caràcter excessivament tècnic que denoten considerem que van adreçats a col·lectius experts de mestres i altres professions relacionades amb l'educació infantil⁹.

Finalment, cal esmentar l'ús de dos grans mobles que estatgen tots els documents musicals i audiovisuals en la seva diversitat de formats. Com s'ha apuntat anteriorment, en general, el seu contingut va destinat a infants d'entre 0 i 11 anys, essent molt significativa la quantitat de material audiovisual destinat a nadons. Sobre les pel·lícules cal dir que tot i la incorporació via lot mensual de novetats (via Diputació de Barcelona), en gran part, tenen el seu origen d'adquisició en les donacions d'usuaris. Com que els criteris per a la seva acceptació no estan prèviament fixats i la voluntat d'acceptació és molt àmplia, a la pràctica, la decisió acaba reduint-se, en essència, al bon estat del document. Aquest fet comporta una col·lecció audiovisual resultant poc planificada, amb mancances i subjecte a les donacions externes.

A més de les dades dels espais i mobiliari que s'han després de la descripció de la ubicació dels documents dins la sala, caldria afegir-ne algunes més per aconseguir una visió més completa. La sala té forma de el·lipse, molta presència de fusta i parets de vidre que donen a una gran plaça que en permeten l'entrada de llum solar. En conjunt, és un diàfan espai que resulta molt agradable, però malgrat la claror natural que l'inunda, es pateix sovint d'un ambient massa fosc en comptades zones que tenen parets i sostre pintats d'un intens color blau i caldria reforçar amb més il·luminació artificial.

Les diverses àrees que es podrien distingir són: dues zones amb taules i cadires, zones de prestatgeries (algunes mòbils i altres fixes), la taula amb els ordinadors d'Internet i + (només 5, una oferta totalment insuficient per la demanda real), una sala taller amb taules, cadires i pica, el taulell del personal bibliotecari i els lavabos.

Els espais que s'orienten a l'estada dels més petits ofereixen un mobiliari adaptat i zones amb catifa. Se situen en dos punts distants de la sala, una zona extrema i una de central, a tocar de la zona de taules, que generalment és ocupada pels infants més grans i per tant, ocasiona conflictes de convivència entre usuaris tot sovint.

Finalment, per acabar, cal esmentar que la trajectòria estable de la bibliotecària infantil en els darrers cinc anys ha permès ampliar i consolidar un conjunt de serveis i activitats dirigits als diferents sub-col·lectius que integren el públic del servei infantil. La presència i absència d'aquests serveis en dibuixen el seu caràcter general i denoten cap a quins grups d'usuaris està més orientat.

⁹ *La imaginación y el arte en la infancia* de L.S. Vigotsky (Akal, 2012) o *Infancia, la edad sagrada* d'Evânia Reichert (La Llave, 2011).

Per als petits lectors de 0-3 anys, es proposen activitats com l'exitosa *Hora de nadons* que se celebra mensualment i la inclusió de llibres-joc de roba i altres materials a la col·lecció demostren la consideració cap aquest perfil d'usuari. Per als infants d'entre 4-9 anys s'ofereixen diverses activitats programades amb periodicitat setmanal o mensual: *l'Hora del conte*, el conte en anglès, els *Laboratoris de lectura en família* i *La biblio fa tallers*. És la franja d'edat que més propostes de dinamització recull i la resposta d'assistència és molt positiva, en general. A excepció dels tallers mensuals i algun laboratori de lectura, que són assumits pel personal de la sala infantil, totes les activitats d'animació es desenvolupen amb personal extern a la biblioteca. En el cas de *l'Hora del conte*, activitat de més llarg recorregut i periodicitat setmanal, és notori assenyalar que no sempre és protagonitzat per conta-contes professionals, sinó que molt sovint són actors i actrius d'una companyia teatral local qui desenvolupen el paper.

Per als infants que tenen entre 10 i 11 anys, el *Club de lectura* és una cita mensual ineludible i molt consolidada. Aquesta acció de dinamització és treballada amb molta cura pel personal bibliotecari del torn de tarda i aconsegueix molts bons resultats. En canvi, els intents per a conformar un club de lectura de noies i nois pre-adolescents, d'entre 12 i 13 anys, no va quallar malgrat els esforços per dinamitzar-ho, fins i tot amb ajuda experta externa. És ben sabuda la dificultat generalitzada de captar l'interès i aconseguir una fidelització del públic infantil quan s'endinsa en edats juvenívoles. De fet, més enllà del tempteig del club de lectura, no s'hi ha dirigit cap altra activitat ni servei concret i bona part dels llibres que podrien interessar al col·lectiu són catalogats com a novel·la juvenil i s'allotgen fora de l'àrea infantil.

Per als adults acompanyants dels infants i responsables de la seva criança i educació s'ofereix el *Racó de pares* amb una diversitat de documents que tracten matèries d'interès des d'un punt de vista divulgatiu i les activitats de lectura en clau familiar: *l'Hora de nadons* i el *Laboratori de lectura en família*. Com hem comentat anteriorment a propòsit dels *Laboratoris de lectura*, són activitats concebudes com a espais-moments per a promoure vivències afectives entre els infants i els llibres, acompanyats dels seus adults de referència. Des del primer moment que van oferir-se, fa uns 3 anys, han gaudit d'una acollida molt positiva i fins i tot ha calgut ampliar-ne l'oferta a causa de la creixent demanda.

Però més enllà del què es fa, ens interessa observar on es realitza i per part de qui. Així es detecta que el servei actual brinda una programació estable d'activitats d'animació a la lectura que es desenvolupen alienes als espais i la sala infantil: *l'Hora del conte*, el *conte en anglès*, *l'Hora de nadons* i el *Laboratori de lectura* transcorren en espais del CEC, externs a la biblioteca, i a excepció d'alguns *Laboratoris de lectura*, totes elles són activitats protagonitzades per personal extern a la biblioteca; el *Club de lectura*, liderat per la bibliotecària infantil, i *La biblio fa tallers*, per part de personal extern, es desenvolupen al taller de la sala infantil, a porta tancada. És a dir que totes elles són invisibles des de l'òptica de la sala i no hi deixen cap petjada. Per tant, el que és pròpiament la sala infantil no acull activitats de foment de la lectura; el més semblant són les recomanacions i exposicions bibliogràfiques (puntualment, molt treballades).

Paral·lelament, la biblioteca ha ofert comptades activitats als centres educatius en horari de matins, incloses al Catàleg d'Activitats educatives del municipi: les *visites a la biblioteca* al llarg del curs escolar per a grups des de bressol a 5è de Primària, la *Setmana temàtica* entorn un gènere literari, celebrada el mes de gener, i el *Taller de poesia* del març per als cursos de 4t i 5è de Primària; i les *formacions en l'ús de la informació* per al primer cicle de l'ESO (de molt baixa demanda). Actualment, però, el catàleg educatiu que les incloïa està suspès i en revisió, a l'espera de reduir i repensar les activitats amb els centres educatius a partir dels nous projectes que neixen del treball cooperatiu i comunitari en el si del gran projecte ECC.

Fet l'anàlisi del servei bibliotecari actual de la BAM en les seves quatre dimensions principals, és oportú assenyalar que, de forma general, però especialment a partir de les singularitats de la seva col·lecció i les activitats d'animació promogudes, malgrat el suposat abast fins als 14 anys, a la pràctica, el servei s'orienta als infants de 0 a 11 anys.

4.2 Orientació teòrica i estratègica

“Sovint oposem fantasia i realitat, com si fossin dos pols antitètics. Però no és així, aquesta oposició entre fantasia i realitat no existeix, com no existeix oposició entre cavall i mar.”¹⁰

Abans de començar el desplegament d'idees que alcen la proposta de servei bibliotecari infantil per al col·lectiu infantil fins els 11 anys, comprenent a la petita infància i tota l'etapa infantil que es correspon a l'Educació Primària, voldria deixar constància d'una consideració prèvia que emana de la lectura de la bibliografia i la reflexió personal sobre la matèria: la certesa d'estar permanentment donant voltes i fent variacions sobre unes mateixes idees substancials. Amb això vull dir que la meua modesta aportació arrenca del més sincer reconeixement a la invenció de la sopa d'all i la vigència d'idees de Geneviève Patte (Poitiers, 1936) en foment de la lectura i animació infantil i de Gianni Rodari (Omegna, 1920 - Roma 1980) en pedagogia i lectura infantil. Per tant, la meua mirada respectuosa sobre elles es precisa en el repte d'actualitzar-les i apropar-les a la realitat concreta de la BAM del Prat de Llobregat.

Una primera idea que fonamenta la proposta de servei bibliotecari infantil és l'assumpció del punt de partida en el fet de reconèixer l'experiència de lectura com allò propi de la biblioteca pública. A més d'altres missions, funcions i serveis que assumeix i pot compartir amb altres equipaments culturals i socials, entenc que la rica dimensió de la lectura i la seva varietat de pràctiques, vivències, suports i formats són distintives de la biblioteca entesa com a institució cultural, perquè només ella les atén com a eix substancial.

¹⁰ Rodari, 2017, p.97.

A partir d'aquí, es manifesta que la missió principal del servei és promoure l'aprenentatge i gaudi de la lectura a partir de l'experiència i l'estímul de la creativitat. Es vol dur a terme oferint activitats que impliquin vivències emotives positives als infants, però també es volen fomentar especialment activitats dirigides a la parella infant-adult. Perquè sembla innegable que com més creadora de vivències i emocions positives és l'activitat de la tríada infant-adult-text, més bon resultat s'obté en la tasca d'integració de l'infant en el món lletrat i literat. Es tracta d'una orientació a l'usuari circumscribint-se especialment en l'infant, però tenint molt present l'adult acompanyant.

La visió del servei és que la biblioteca infantil esdevingui un veritable centre de cultura infantil, amb un caràcter propi que ofereixi un servei complet, atractiu i dinàmic de vivències entorn a la lectura, entesa en un sentit ampli i plural.

I com a factor estratègic que assumeix el nou rumb, la voluntat de millorar la convivència i fomentar àmpliament els valors d'autonomia, sociabilitat, confiança, respecte i responsabilitat entre infants. La promoció d'aquests valors es perseguirà amb la implicació dels infants en el desenvolupament de la tasca bibliotecària. Emprar la seva participació activa en la vida de la biblioteca com a eina per a alimentar determinats valors i superar les desigualtats socials existents entre infants fou una estratègia d'èxit que va promoure la mítica biblioteca infantil *Heure Jeuyeuse (Libros y bibliotecas para niños, 1987)*. Actualment, convençuts dels seus bons resultats, altres biblioteques ho continuen impulsant, com la PBR (La Petite Bibliothèque Ronde, 2017) i la biblioteca de Can Butjosa (Escardó, 2002).

Seguidament, es presentaran àmpliament les claus dels tres principals elements constituents de la missió del servei: el concepte de lectura, la seva experiència i la creativitat.

En primer lloc, cal exposar la idea mantinguda sobre la lectura perquè és el desencadenant de la nova orientació del servei bibliotecari. Es defensa que la lectura no es limita a la pràctica de descodificar el text escrit; la descodificació és l'epidermis d'un procés cognitiu complex que entenem, en essència, com l'art de la interpretació de significats -art que inclou processos complexes com endevinar, distingir, intuir...- (Duran, 2002). Partint d'aquesta base, la semiòtica i la semiologia van aplicar a la lectura tota funció comunicativa i així, van ampliar radicalment la seva concepció. Es reconeix que hi ha lectura en tot acte comunicatiu i viceversa, en tot acte comunicatiu es detecta una funció textual ((Duran, 2002) i (Hedenstrom, 2011)). Per tant, de la mateixa manera que l'escriptura, es considera que la imatge i altres expressions humanes, com la música, també tenen una raó de ser comunicativa, de transmissió de qualque cosa que pot derivar en coneixement en el receptor. I és que aquesta visió sobre la lectura, automàticament, també defensa una àmplia mirada sobre aquest: "Un lector no es tan solo una persona que sabe descodificar los signos alfabéticos, sino un individuo que "sabe" que los signos, alfabéticos u otros, pueden ser entendidos y comprendidos -del latín *cum-prendere*, que quiere decir tomar en sí, para sí, en cierto modo, incorporar." (Duran, 2002, p.16).

En conjunt, parlem de lectura en tant que hi ha tres processos involucrats: la percepció amb els sentits, en paral·lel a una valoració afectiva -vincle que pot ser positiu o negatiu-, encaminades a desencadenar una interpretació d'allò comunicat que permeti elaborar coneixement (Duran, 2002).

Tradicionalment, aquesta idea de lectura s'ha reconegut pel què fa a les imatges que acompanyen el text escrit. En el *Laissez-les lire* de Geneviève Patte (primera edició en francès, de 1978), s'acceptava plenament que "lectura" es també lectura de la imatge" (Patte, 2008, p.210) en fer referència a il·lustracions d'Arnold Lobel o a imatges atapeïdes que demanen la màxima atenció per atendre tots els detalls. Aquí arrela la idea de lectura que compartim, però l'ampliem encara a més dimensions. Es parteix d'una vasta concepció que permet contemplar una varietat immensa de textos que atendre i promoure des de la biblioteca, més enllà de la literatura escrita. I és en aquest sentit que s'ha d'entendre tota referència a la lectura que es fa en la proposta de servei. Per tant, en paral·lel al tradicional objectiu d'estimular l'escolta i la parla per a reforçar la lectura i la seva comprensió, més enllà de les paraules dites en veu alta i plasmades al text, que continuen reconeixent-se objecte de treball i atenció del servei bibliotecari, també n'esdevenen les creacions de diversos llenguatges i camps d'expressió humana: la música, la imatge fotogràfica o pictòrica, el vídeo, la dansa.

Si bé la biblioteca pública, des de sempre, s'ha dedicat i preocupat per la promoció de la lectura, no aprenen de la mateixa manera els infants de cada moment històric (Hedenstrom, 2011). Perquè l'experiència de la lectura està directament vinculada a tot un seguit de pràctiques socio-culturals, així com a mitjans tecnològics i de comunicació, que són propis de cada societat i estan en permanent canvi. Necessàriament, l'infant que aprenia de l'observació al camp i la natura no ho feia igual que el que ho fa a partir dels actuals llenguatges audiovisuals. Sobre quines conseqüències tenen en l'aprenentatge infantil els canvis socials, en la tecnologia i les comunicacions, el renovador pedagog i escriptor de literatura infantil Gianni Rodari ja va alertar, a la dècada dels anys setanta, que calia fer molta recerca (Rodari, 2017).

Cal que la pedagogia infantil estigui en revisió constant si vol aproximar-se a la realitat dels infants en la societat actual i conèixer amb quins llenguatges interaccionen amb el món i aprenen d'ell: la televisió, els videojocs, Internet... En aquest sentit, l'actitud i esperit del bibliotecari infantil ha d'anar en paral·lel, en exploració contínua de nous formats i models. Centres de lectura referents com la PBR de Clamart o el *LesArts* berlinès segueixen aquesta línia d'observació, recerca i innovació.

Un segon element clau és la voluntat d'impulsar i encomanar la lectura com una experiència: fer-ho a partir d'acostar-s'hi mitjançant altres llenguatges i vies d'expressió, amb el desig de potenciar especialment aquelles vivències col·lectives. Perquè és innegable que la pràctica lectora comporta una dimensió personal, però també ofereix una dimensió social a partir de compartir allò que ens ha despertat individualment, perquè "el placer de leer es comunicativo y se comparte espontáneamente" (Patte, 2008, p.185). En aquest sentit, entenem que la biblioteca ha de ser un espai i un temps

que faciliti entorns i recursos necessaris perquè els infants es moguin, experimentin i tinguin vivències compartides amb la lectura (Lesneski, 2012).

Des de l'òptica actual de la societat de l'experiència, la voluntat de fer una biblioteca activa i viva, amb usuaris en acció i creació no deixa de ser una variant de les quatre funcions del model de biblioteca pública danès, que ha desembocat en els *space maker* i el concepte de co-creació amb els usuaris (Jochumsen, Hvenegaard Rasmussen i Skot-Hansen, 2012). Però en realitat, l'arrelament d'aquesta finalitat neix de la pedagogia infantil, un dels pilars essencials d'aquest model de servei. Perquè es defensa fermament que cal tenir un ampli i sòlid coneixement sobre l'aprenentatge en les diverses etapes de la infantesa per a poder treballar de forma més completa l'apropament de la lectura als infants.

En aquest sentit, la bibliografia deixa constància que els infants petits fins a 2 anys aprenen més eficientment quan poden manipular activament els objectes i capbussar-se amb tots els sentits, perquè "children learn with their entire bodies" (Feinberg, 1998, p.8). Es confirma que com més sentits i percepcions s'involucren en una activitat d'aprenentatge, més possibilitats hi ha de recordar-la. Més endavant, entre els 3 i 5 anys, el joc s'alça clarament com un vehicle avantatjós d'aprenentatge; entre els 6 i els 8, tot i l'avenç en capacitats mentals per a moure's en el terreny de l'abstracte i el símbol, l'experiència continua essent font per a la comprensió i motivació infantils (Feinberg, 1998). En general, per tant, s'entén el joc com un espai de manipulació lliure, imaginativa, eminentment física, que conforma tot un llenguatge en si mateix i permet una expansió d'habilitats i capacitats humanes que passen per l'aprenentatge, la sociabilitat, la interiorització...

Per tant, una primera confirmació que marcarà significativament les bases del nou model defensa que el coneixement i l'aprenentatge són assimilats de manera més eficaçment si passen per l'experiència, l'acció, la interacció i la percepció en primera persona (Feinberg, 1998). És per aquest motiu que el servei tindrà com a objectiu i voluntat principals suscitar vivències vinculades amb la lectura en els infants i els seus acompanyants adults. En aquest sentit, la lectura compartida a la sala s'erigeix com una de les principals activitats. Sobretot perquè, seguint a Geneviève Patte (2008), reconeixem la importància que té en la primera infantesa el contacte amb el llenguatge del relat, diferenciat d'aquell altre llenguatge del tot lligat als actes, el "llenguatge factual". L'infant se sent fortament captivat pel llenguatge de les històries contades, en reconeix clarament les seves formes, li permet prendre distància sobre històries, descobrir altres dimensions del temps... El servei bibliotecari ha de contribuir a que l'infant vagi entenent i interioritzant la utilitat i complementaritat d'aquesta dualitat de llenguatges (Patte, 2008).

Per altra banda, cal dir que l'aproximació a l'experiència com a via d'aprenentatge explica i comporta el caràcter que es vol donar al servei bibliotecari i n'esdevé un eix estratègic de primera magnitud. Si bé entenem que els usuaris que van a la biblioteca protagonitzen una àmplia varietat d'usos dels espais i serveis, el nou model defensa que cal estructurar de forma més sòlida el que s'ofereix permanentment a la sala, és a dir,

convertir els espais en veritables generadors d'acció. La voluntat és impregnar la sala infantil sencera de l'animació a la lectura enlloc d'oferir en comptagotes i de forma programada, unes activitats que transcorren sempre fora de la sala. La finalitat última és deixar de ser un escenari de caràcter passiu, abundant en llibres, per esdevenir un espai viu i ple, que promogui usuaris actius i acumuli vivències vinculades a les lectures. Espais que convidin a que passi un seguit de coses determinades, perquè s'assumeix que "children need to know what is expected of them in each of these areas" (Feinberg, 1998, p.16) i que el personal bibliotecari no ha de pressuposar les expectatives dels usuaris, sinó que ha d'oferir una proposta de qualitat i clara.

El nou tarannà resultant d'aquesta nova orientació del servei dotarà la quotidianitat de la sala infantil de nous significats i experiències per a l'usuari infantil i adult. Per fer-ho, cal dotar als espais d'un caràcter més definit i cal que acullin activitats pensades, més o menys conduïdes per l'equip bibliotecari. Cal treballar en una mateixa línia els espais, les activitats, els recursos disponibles i el personal per tal de dotar plenament de significat l'espai i el temps que es ve a passar a la sala. D'aquesta manera, l'acció es desenvoluparà sempre sota el guiatge del personal de la sala infantil, no es deixarà a mans dels usuaris ni d'execució professional externa, tal i com succeeix actualment amb la majoria d'activitats d'animació a la lectura.

El fet de conformar espais que fomentin conductes i accions concretes té l'objectiu d'evitar-ne, al seu temps, altres menys desitjables o que s'allunyen de la missió del servei. Així, es guiarà des del servei quines coses han de succeir; no obstant, sempre tenint present que la capacitat inventiva i de subversió dels infants pot sorprendre amb sortides imprevistes.

A priori, des de l'òptica de l'equipament cultural, semblaria que conduir l'usuari a fer allò que es vol promoure és el més coherent, però en el cas de la biblioteca pública, allotjament de diverses i àmplies funcions de caire formatiu, informatiu, social i de lleure (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2010), la tendència general és oferir uns espais molt oberts que atorguen molta llibertat d'acció i ús a l'usuari. En concret, a la BAM del Prat, es detecten conflictes permanents amb infants i adults relacionats amb conductes, comportaments i usos que no són adequats i respectuosos per als espais de convivència compartida que representa i promou la biblioteca. Per tant, la proposta d'oferir un model menys obert i més guiat també es pensa en clau d'eina pedagògica per afrontar la mancança col·lectiva observada.

Finalment, el tercer element significatiu que mereix una àmplia explicació, molt vinculat a l'experiència, és l'estímul de la creativitat. El servei bibliotecari es planteja portar a terme la seva missió a partir d'un desplegament dinàmic d'activitats i recursos que estimulin la imaginació dels infants. Per fer-ho, entenem que el joc esdevé un mitjà immillorable, perquè a partir del desenvolupament del joc simbòlic (entorn els 2 anys), el joc esdevé el principal mitjà per a la descoberta de l'entorn i de les complexitats emocionals del món interior (Feinberg, 1998). En general, la concepció que sobre el joc i l'estímul de la creativitat pren aquesta orientació teòrica del servei està manllevada de pensaments del pedagog italià Gianni Rodari, conegut com *el geni de la fantasia* per la

seva persistència i consecució en elevar-la i dignificar-la. En aquest punt, cal aturar-se i fer-ne una àmplia referència.

Si bé Rodari diferenciava entre l'aprenentatge i el desenvolupament durant l'etapa màgica de la infantesa (situada en la primera infància, on actua un fort animisme) i l'etapa lògica (en una posterior, on el coneixement es desenvolupa a partir del *logos*; la paraula, el discurs, el raonament), la seva posició és clara: no són etapes contraposades, són dimensions complementàries de la persona, "dos pols del mateix procés funcional" que cal potenciar alhora (Rodari, 2017, p.60). Per això postula que no hem d'oblidar estimular les capacitats i habilitats relacionades amb la màgia i la creativitat en l'infant "gran" -com tampoc en l'adult-, perquè conformen tota una dimensió de la seva personalitat que obre i multiplica les possibilitats d'ésser, és a dir, que pot enriquir la seva vivència enormement. La unitat que l'enteixinat de realitat i imaginació conformen en la infantesa és una idea àmpliament compartida: "Les enfants inventent perpétuellement des histoires seuls ou en groupe, et ce monde imaginaire a pour eux la même réalité que le monde réel qu'ils ré-enchantent en permanence." (Riboulet, 1999).

No obstant això, el posicionament de Rodari es manté del tot revolucionari, perquè la societat actual no només no contempla la fantasia com a eina educativa i cultural, sinó que hi és contrària; en general, el model educatiu no es limita a infravalorar les habilitats creatives, sinó que les capa. És en aquest punt que es forja l'esperit revolucionari del pedagog: la concepció de l'infant com a creador, un productor amb rol actiu a qui cal potenciar totes les seves capacitats per a desenvolupar-ne al màxim la seva dimensió humana. De fet, considera que el que ell anomena "imaginació productiva" esdevé un instrument cultural de primer ordre, necessari per a explorar, conèixer i interpretar la realitat que ens envolta. Per tant, si es defensa que l'educació dels infants ha de consistir en transmetre'ls eines culturals que els facilitin la comprensió del món, es reivindica el caràcter més qualitatiu i no tant quantitatiu de l'educació i se li concedeix un espai preeminent a la fantasia (Rodari, 2017). Aquest és el fonament pedagògic que Rodari formulava per a l'educació escolar i representa l'origen i final plenament assumits per aquest servei bibliotecari infantil a l'hora d'afrontar l'expansió de la funció educativa que ha de complir.

Per tot això, es defensa que totes les activitats que s'ideïn en clau d'animació a la lectura i promoció del gust per aquesta compartiran la defensa de Rodari en mimar i cultivar la creativitat i la imaginació amb la voluntat última d'aconseguir un desenvolupament de la personalitat més complet i evitar l'adormiment d'aquestes valuoses capacitats humanes.

Quant a l'ús de pràctiques artístiques i imaginatives per a treballar el foment i el gust per la lectura, la intenció és buscar la complicitat amb el joc perquè es reconeix la creativitat com la principal aliada per a establir una comunicació oberta i positiva amb els infants, que permet conformar diàlegs i camins propis. Perquè no ens enganyem: si "les enfants jouent dans une bibliothèque" (Kanmacher, 2013) és perquè els infants juguen a tot arreu. És més, la veritat revelada i que cal assumir és que els infants juguen. El joc és el seu hàbitat natural, el medi essencial i òptim per a explorar, aprendre del

món i construeixen relacions amb les persones i la realitat que l'envolta. És a dir que entenem el joc com una eina de desenvolupament bàsica en la infantesa; la imaginació i la fantasia són el millor llenguatge per a aplicar-la (Rodari, 2017). Per tant, el que es proposa és aplicar una mirada més lúdica i aprofitar el joc com a vehicle i canal de comunicació amb l'usuari infantil.

És cert que algunes directrius oficials del servei reconeixen la importància del joc i l'ús de joguines, així com de l'estímul musical, però només ho fan per al col·lectiu infantil 0-3 anys¹¹. Ens sembla que cal superar les limitacions d'aquesta reduïda visió: d'una banda, es reivindiquen les àmplies possibilitats que ofereixen el joc i l'expressió humana de la creativitat, i de l'altra, es reconeixen tant per a la resta d'infants, com també, de retruc, per als seus adults acompanyants. A més, es reivindica el joc com a canal de desenvolupament humà, però també una àmplia gamma de llenguatges i creacions humanes que van des de pràctiques artístiques a experiments científics.

Finalment, per acabar aquest espai dedicat a l'orientació del servei, cal presentar algunes consideracions relacionades amb la funció social i educativa que es desplega com a biblioteca pública. Perquè partim de la base que la biblioteca ha de tenir l'objectiu de formar bons lectors; seguint a Teixidor, el bon lector implica saber gaudir de la lectura i extreure'n cert coneixement (Teixidor, 2007). I per a poder formar bons lectors, a la biblioteca "no hi poden trobar qualsevol cosa" (Teixidor, 2007, p.128), cal una aposta consistent per oferir i assegurar qualitat des de l'espai públic que és la biblioteca pública. Aquesta assumpció -i el risc que implica- s'entén com a demostració de les funcions educativa i social que abraça la biblioteca pública. Perquè considerem que més enllà dels gustos dels infants lectors, fluctuants i vinculats en excés a les campanyes comercials, la biblioteca infantil té per objectiu central acompanyar-los en la seva formació literària i per aconseguir aquest propòsit no val qualsevol lectura: cal qualitat en la matèria prima, els llibres i altres documents de la col·lecció, així com també en les activitats que han d'aproximar-la al lector. Ara bé, lluny de derivar en una biblioteca elitista desconnectada de les necessitats reals del seu públic, aquest plantejament s'arrela en la funció social de la biblioteca pública. Neix de la ferma convicció que en la societat actual, combatre el poderós reclam comercial per a mantenir l'objectiu de formar els infants de totes les classes socials, grups ètnics i comunitats lingüístiques del municipi en lectors crítics, capaços de fruit de la lectura, elaborar crítica i construir coneixement suposa una gran oportunitat per a superar els desequilibris socio-econòmics i d'oportunitats reals de desenvolupament social. Entenem que aquesta és, de fet, la valuosa funció social que té el servei bibliotecari entès com a servei i bé públic.

Per altra banda, i sense voler sobredimensionar la rellevància del servei bibliotecari infantil, cal confessar que mantenim una mirada àmplia i profunda sobre el seu impacte social. Perquè es té present que tota intervenció nascuda a partir del treball amb els

¹¹ Així per exemple, a les *Directrius sobre serveis bibliotecaris per a bebès i infants* (2008) s'explicita l'objectiu estratègic de "facilitar el dret que té tot bebè i infant a un entorn que inclogui joguines, llibres, material multimèdia i recursos per a ells, els seus pares..." (p.20. Accés a través de la pàgina *Directrius* del web del COBDC (Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya 2015)).

infants implica certa alteració social. Entenent que ells són el nucli de la unitat familiar, arrosseguen darrere seu tot un grup i, per tant, els canvis que s'operen sobre ells afecten directament la vida i el desenvolupament dels membres de la família. I aquesta és considerada, encara, el principal node de la xarxa que projecta la nostra societat complexa. Per tot això, si bé reconeixem que la institució de l'escola és qui desenvolupa aquest paper amb un indiscutible protagonisme, entenem que la biblioteca pública pot i ha de ser l'equipament cultural que batalli per liderar la segona digna posició.

Amb tot, considerem que a partir de la nova acció i tarannà de l'equip, s'anirà afermant una nova orientació general que té l'objectiu últim de generar un impacte a llarg termini en la vida dels usuaris i, per extensió, de les seves famílies, a partir de petits episodis successius, del dia a dia a la biblioteca¹².

4.3 Disseny de les dimensions del servei

En aquest apartat es detallarà el nou servei bibliotecari per a la BAM del Prat de Llobregat, a partir de l'exposició de les quatre àrees principals que el conformen: el personal, la col·lecció, els espais i les activitats. La proposta representa l'aportació més personal del present TFG, s'assenta en els fonaments teòrics que s'exposen en l'apartat anterior i parteix de la reflexió personal generada per l'anàlisi de l'actual servei i la revisió bibliogràfica.

4.3.1 El personal

Considerat el principal actiu del servei, el primer que cal reconèixer del personal encarregat de gestionar el servei bibliotecari infantil és que ha d'augmentar en quantitat. Com a mínim, el torn de matí hauria d'incloure dues persones i el de tarda, tres. Així, es bastiria un equip infantil de cinc persones de les setze que conformen l'equip de la BAM. D'aquesta manera ens aproximariem a les *Guidelines for Public Libraries* de l'IFLA (1986), on s'explicitava que en biblioteques grans, una tercera part de l'equip estarà compost per bibliotecaris especialitzats en infants¹³.

Una segona premissa necessària és que l'equip guanyi en qualitat. Els seus membres, siguin bibliotecaris o tècnics auxiliars, han de cultivar una formació especialitzada i contínua a dos grans nivells. Primer, en sabers referents a literatura infantil, educació literària i animació infantil, però al mateix temps, en allò d'interès vinculat a la

¹² Gisela Ruiz compartia aquesta idea com la principal aportació del servei bibliotecari per a joves que va descobrir a NY: causar un gran impacte en la seva vida a través de petites accions repetides al llarg del temps.

¹³ Recordem aquí el cas de francès de la PBR com exemple paradigmàtic útil per a situar una comparació: una biblioteca que ocupa 600m² i té un equip de dotze persones, set a temps complet i cinc a temps parcial (La Petite Bibliothèque Ronde, 2017).

pedagogia i psicologia infantils¹⁴. En relació al primer epígraf, cal dir que ens referim a formació en literatura infantil per conèixer i valorar les obres tradicionals i actuals, però també incloem nocions en formació literària, l'art de contar contes, les habilitats orals i narratives, així com tècniques que estimulin la creativitat i la imaginació de la paraula. Per a tots dos àmbits formatius, però especialment per al segon, caldrà explicitar una demanda clara a la direcció de la biblioteca i al departament de Cultura. En paral·lel, haurà de mantenir-se també el treball continu en la millora de les habilitats comunicatives per a l'atenció i gestió de conflictes, del tot necessàries per afrontar amb habilitat les conductes inadequades i els mals usos dels usuaris adults, principal font de pugna a la sala.

En paral·lel al contingut formatiu, es preveu essencial que l'equip infantil creï i mantingui un espai propi per a compartir coneixements i material formatiu de tots els seus membres, amb la voluntat de treballar per una gestió, compartició i explotació del coneixement intern que es genera.

Per a poder impregnar la sala del nou caràcter, és primordial la presència i acció desenvolupada pel personal. Els seus integrants han de ser el centre de l'animació de la sala, especialment el que treballa a les tardes, moment de màxima afluència de públic. En general, l'acció s'ha d'estructurar en dos grans eixos: la conducció d'activitats que estimulin la imaginació i la dinamització del fons a partir d'exposicions suggeridores, totes elles, accions treballades conjuntament per tot l'equip. Entenem que només amb una formació sòlida i la pròpia experiència es podrà anar guanyant en seguretat i expertesa de l'equip professional.

Al mateix temps, el personal haurà de promoure crear activitats conjuntament amb agents experts en altres àmbits professionals. Es procurarà contactar amb agents locals que puguin oferir col·laboracions d'alt valor afegit. I partint del concepte ampli de lectura, el conjunt on triar és extens: il·lustradors, editors, titellaires, poetes, músics, actors, científics (segurament, l'àmbit d'actuació més virginal i amb grans potencialitats, tal com demostra l'exemple vist del *Children's Library Discovery Center*).

El model de servei que es planteja rebaixa considerablement el pes que l'estudi ha mantingut tradicionalment en la biblioteca pública i en les seves seccions infantils, concretament. Com es detallarà més endavant, es preveu reubicar els espais dedicats a l'estudi fora de la sala infantil. Però no obstant això, en paral·lel a aquestes mesures, es planeja que el bibliotecari infantil enforteixi la seva funció formativa i educativa amb un treball conjunt amb els centres escolars, orientat a alumnes i mestres (ambdós són públic objectiu d'aquest servei), dirigit a millorar les habilitats en gestió de la informació, amb especial cura amb tot el què implica la cerca i ús d'informació i de recursos a Internet. En aquest sentit, el bibliotecari infantil té tot un camp per aplicar-hi el seu

¹⁴ En relació a la formació professional i amb voluntat d'ampliar horitzons, voldria deixar constància d'una realitat externa, recordada per Gisela Ruiz. El sistema bibliotecari de NY es conforma per perfils professionals; es dona una formació inicial al nou personal i posteriorment, una de contínua. En concret, la xarxa de Brooklyn és un model d'èxit: dota de 4 hores setmanals de formació en diversos àmbits com psicologia, pedagogia, discapacitats, literatura infantil i conta-contes.

tradicional rol de mediador: l'infant necessita la seva orientació i ajuda per a saber trobar informació veraç i pertinent, saber interpretar-la i emprar-la adequadament. No cal dir que el suport que el personal de la sala seguirà donant als usuaris del servei d'Internet i + s'encabeix en aquesta mateixa funció.

4.3.2 La col·lecció

En general, les consideracions sobre la col·lecció es concentren en novetats a incorporar en la seva planificació i modificacions a realitzar sobre la seva actual distribució pels espais de la sala.

La primera novetat neix del reconeixement a la identitat pròpia i les singularitats de la col·lecció documental infantil: s'imposa la necessitat de formular una política de desenvolupament de la col·lecció infantil que contempli una planificació general, especialment, dels processos d'adquisició i esporga documental. Tot i que més endavant es faran referències a l'ampliació de la col·lecció amb material no llibresc, la política de desenvolupament de la col·lecció afectarà especialment al volum principal de la col·lecció, això és, els llibres en suport físic.

En primer lloc i de forma general, el document de gestió de la col·lecció ha de recollir uns criteris d'adquisició de fons que doni prioritat a la qualitat per damunt de la quantitat sempre, tant per la via de compra com per la de donacions (detectada com una font principal d'incorporacions poc encertades). Per a poder assegurar aquesta qualitat literària, caldrà una doble actuació: reforçar l'actual selecció d'adquisicions a partir de recomanacions de fonts de prescripció especialitzades (originàries de grups de treball, associacions i col·lectius d'experts) i en paral·lel, fixar i aplicar una política de donacions clara i restrictiva. Al seu temps, caldrà formalitzar vies de donació per a tot allò que no compleixi els criteris, com podrien ser, per exemple, les biblioteques escolars interessades. Caldrà assentar normes generals que vagin orientades a assolir i mantenir la qualitat de la col·lecció: amb uns criteris bàsics que assegurin la qualitat (editorial, any d'edició, estat del document...), però també valorar les oportunitats d'interpretació que suscita, la riquesa del seu missatge o les vies comunicatives que explora per a dur-ho a terme... Les estratègies concretes per aconseguir-ho també han de fixar-se (per exemple, repetir tant com es consideri el nombre d'exemplars dels títols més interessants). Tot plegat ha de permetre esculpir i mantenir una col·lecció literària plural i de qualitat.

Especialment en relació als llibres infantils de ficció, es buscarà la qualitat general del producte, valorant la il·lustració i la narració, tot evitant caure en excés en el parany dels productes comercials. Per exemple, en aquest sentit, Centelles alerta a *l'Anuari 2014-2015* de la preocupació que suposa el fenomen de "l'aparició de col·leccions de llibres adreçats especialment a les noies" (Centelles, 2016, p.43), amb narració de dubtosa qualitat i matèries que perpetuen un conjunt de valors més que discutibles des de la igualtat -en clau de gènere, en aquest cas- que es persegueix des de la biblioteca pública.

A més, se serà sensible de forma especial al mercat editorial català, on es detecta una tendència consolidada vers l'àlbum il·lustrat com a llibre d'alt valor artístic (Centelles, 2016).

Quant als llibres tradicionalment anomenats “de coneixements”, cal dir que és important idear maneres atractives de mostrar-los al públic i superar la invisibilitat a què els condemna la posició vertical al prestatge. A més, cal tenir en compte la complexitat i varietat de productes editorials que actualment compren aquesta àmplia categoria, perquè imposen la necessitat de repensar la seva classificació a la biblioteca i alhora, interroguen directament la seva catalogació. En aquest sentit, Duran proposa la designació “llibres documentals” enlloc del terme clàssic, per englobar un conjunt de llibres amb formats i gèneres híbrids, que mantenen en comú la transmissió de sabers a partir de text, imatge i informació gràfica (Duran, 2018)¹⁵. Però donat que les implicacions derivades de la catalogació i que afecten la classificació conformen tot un univers que escapa del nostre radi d'acció, des de l'àrea infantil, el que cal és centrar-se en aplicar estratègies hàbils per a fer-los el màxim de visibles, consultables i prestables a l'usuari. Amb elles, es podran superar les fronteres intangibles que erigeix la CDU i crear interrelacions entre documents des d'altres mirades i intencions pedagògiques.

Per altra banda, la política de la col·lecció també haurà d'atendre els documents audiovisuals. Cal planificar aquest fons de la col·lecció, tot establint uns criteris clars d'adquisició. De nou, és especialment important reconsiderar les donacions i saber com canalitzar aquelles que es desestimen.

La gestió de la col·lecció infantil també haurà d'establir uns criteris clars entorn al fons especial per adults, el Racó de pares, que n'asseguri una millor qualitat. Els paràmetres fixats han de permetre afinar més els documents que en formaran part i assegurar que presenten un to divulgatiu que encaixi plenament amb el seu públic objectiu.

En paral·lel al procés d'adquisició, també caldrà marcar uns criteris per a dur a terme l'esporgada de la col·lecció de forma sistemàtica. A més de valorar l'estat físic dels documents, s'atendrà a conèixer una dada interessant per a l'avaluació, el seu nombre de préstecs.

En paral·lel a la gestió de la col·lecció, es proposa fer canvis en la seva distribució física pels espais. Una primera acció passa per unir el fons I* de petits lectors (0-3 anys) en un únic espai. Es mantindria la senyalització visual aplicada als documents per indicar aquells que són interactius, però s'unificarien amb tots aquells llibres de tapa dura, perquè tots ells es dirigeixen a un mateix públic i se'n reduirà la seva dispersió per la sala.

En segon terme i com a principal modificació, es planteja unificar tot el fons de ficció I** amb el de I* (a excepció del prèviament comentat, orientat a petits lectors). De fet,

¹⁵ A tall d'exemple, un parell de casos representatius del mercat editorial actual: llibres que empren lents per a veure realitats en 3 dimensions amagades en les pàgines, biografies de personatges rellevants que poden considerar-se alhora àlbums il·lustrats...

es parteix d'una experiència prèvia exitosa en el cas dels contes populars I**, units als del I*. Les motivacions d'aquesta iniciativa són diverses, però en general, es considera que el públic infantil i adult, amb l'ajuda del bibliotecari coneixedor del fons, sabrà què desitja i cerca sense necessitat de compartimentar el fons per segments d'edat; uns segments que resulten sovint força discutibles, donat que els diferents ritmes individuals de domini de la lectoescriptura i de comprensió lectora fan que no s'ajustin del tot en tots els casos. A més, es considera que molts llibres són difícils de limitar a una edat concreta, perquè ofereixen diversos graus de lectura i comprensió, d'imatges i text -és especialment clar en el cas dels àlbums il·lustrats-, i que l'actual sistema els fa menys visibles i els fa perdre lectors potencials. Per tant, amb la mesura, es guanyarien possibles lectors per a cadascun dels fons tradicionalment separats. Al mateix temps, havent de classificar els I** es crea l'obligació al personal del servei d'haver de llegir tots els documents, realitat desitjable però difícil de dur a terme sempre, actualment.

La seva unió física seguiria un únic sistema de classificació amb categories que caldria repensar a partir del sistema actual que la BAM aplica al fons I*. Segurament, algunes categories inclouran, sobretot, contes d'un o altre segment (com pot ser el cas dels *hàbits* per a I* i el *misteri* per a I**, per exemple), però moltes d'elles series ben compartides per ambdós (*emocions* i *animals*, per exemple).

No obstant la seva unificació, es mantindria la senyalització visual en forma de gomets de colors, que remet a la classificació que consta en la fitxa de catalogació. De la mateixa manera, en el cas del fons I*, que actualment es separa per tenir lletra lligada o de pal. La unió de tot el fons de ficció no impedirà la seva ràpida detecció visual a partir de senyals afegits al lloc i la portada en el procés de tractament del fons que ingressa a la col·lecció o a partir del sistema de recuperació d'informació -via catàleg Aladí- o per via del gestor bibliotecari, donat que la catalogació crea els descriptors "contes en lletra de pal" i "contes en lletra lligada", recuperables per una cerca de matèria. Per tant, gràcies al sistema de recuperació d'informació i a una correcta visualització física, se supera la forma dels documents com un criteri per a l'ordenació dels documents i s'obre la porta al seu replantejament.

A part d'aquestes dues modificacions, quant a la distribució del fons de coneixements de la col·lecció, es proposa saltar-se la CDU tant com sigui necessari per facilitar al màxim la cerca dels usuaris infantils. És una línia ja encetada a la BAM ja que per exemple, es presenten conjuntament els documents d'aprenentatge de llengües estrangeres amb els seus llibres de ficció corresponents. Així mateix, podria presentar-se el fons referit a teatre (classificat com I792) conjuntament amb les obres de teatre (IT) de totes les llengües. En tot cas, caldrà estar alerta a les necessitats dels infants i a les seves estratègies de cerca per ser-ne sensible i adaptar-se per a satisfer-les sempre que es pugui.

Però a banda de les principals consideracions apuntades en relació als llibres i els audiovisuals, de la mateixa manera que la biblioteca pública va haver de renunciar a l'exclusivitat del text i el suport llibre per donar pas a la incorporació d'aquells i no per això ha perdut el rumb de la seva missió, es proposa que s'ampliï la col·lecció infantil

amb un ric repertori de recursos que ha de ser actualitzat i dinàmic, en tant que hauria de ser sensible a noves formes a incorporar. Ens referim a tots aquells elements de suport a la narració oral com els contes verticals¹⁶, els kamishibai¹⁷ i els titelles¹⁸; però també a jocs de taula que estimulin l'atenció i la concentració (com ara els escacs o els trencaclosques) i la imaginació (com els jocs narratius per crear històries o els jocs evocatus), en definitiva, que permetin la creació literària a partir del joc amb la llengua i les paraules.

Es tracta de material que suscita el desenvolupament d'activitats vinculades amb la paraula des de l'oralitat o l'escriptura, i amb l'expressió imaginativa. Aquests nous recursos han de conformar la font primària per a la gestació i desplegament d'activitats pels espais de la sala infantil, més o menys dirigides pel seu personal. Per tant, seran objectes de la col·lecció no prestables, però que també caldrà catalogar.

4.3.3 Els espais

En relació als espais hi ha una primera mesura dràstica a prendre, del tot significativa per la declaració d'intencions que implica i per les accions derivades que comporta: treure cadires i taules de la sala. Traslladar-les fora, a les sales d'estudi ubicades a la planta baixa, i amb elles, la concepció popular generalitzada que la biblioteca és una extensió de l'escola.

La voluntat és clara: rebaixar el considerable pes que té l'ús acadèmic i d'estudi dels espais i per extensió, de tot el servei bibliotecari. És una qüestió que ve de lluny, des de sempre que: "on a construit de grandes bibliothèques qui restent vides ou sont envahies de jeunes écoliers venus copier ce qui est contenu dans les livres, non par intérêt réel, mais par obligations scolaire." (Patte & Martinet, 1993, p.123). Si a la descripció afegim *copiar de la Viquipèdia o altres recursos en línia* l'afirmació descriuria de forma exacta la realitat diària que viu la sala infantil de la BAM, compartida per moltes biblioteques.

Per a superar les limitacions atàviques que imposa la funció d'estudi i l'estat immobiliària a què condemna la biblioteca pública i poder potenciar-ne altres funcions, més vinculades al desvetllar cultural dels infants, es defensa que és imprescindible trencar d'arrel amb la visió reduccionista de la biblioteca com a sala d'estudi.

A continuació d'aquesta primera acció, cal pensar en condicionar els espais alliberats, que han de donar resposta a diverses necessitats: crear espais imaginatius i agradables per a la lectura informal a la sala; permetre l'exposició de documents o d'altres materials, amb formes suggeridores per al públic i que demanin la seva interacció; acollir

¹⁶ Un material que ofereix una escenografia per a explicar els contes de forma interactiva amb l'infant. Pensem en els de Musicanna, per exemple (consultar el web <www.musicanna.cat>).

¹⁷ Petit teatre emprat per a contar històries a partir d'il·lustracions, originari de temples budistes del Japó. Actualment, la PBR en té 115 (La Petite Bibliothèque Ronde, 2017).

¹⁸ Sobre l'ús de kamishibai, titelles i teatre a la biblioteca infantil, recordar que ja en parlava Patte a la seva obra de 1978 *Laissez-les lire*.

el desenvolupament d'activitats més o menys dirigides pel personal de la sala. Tot això, tenint present que la permanent presència del personal pels espais ha de comptar-se com un element nou, promotor i facilitador de la impregnació del nou tarannà del servei. Una presència que es ramifica en un ampli ventall d'accions que van de les activitats d'animació molt treballades fins als tocs d'alerta sobre els comportaments inadequats.

En especial, es posarà èmfasi en crear espais que siguin confortables i atractius, que convidin a el què es proposi, sigui llegir, sigui qualsevol altra activitat. La BAM acumula algunes experiències prèvies en aquesta línia, com la haima de lectura, que sempre han donat resultats satisfactoris. Per ajudar a configurar racons imaginatius que convidin a la lectura, donada la immobilització que comporta el mobiliari de la sala i la impossibilitat d'incorporar-ne de nou, serà molt important disposar de material accessori com coixins, teles, materials naturals, llums de colors... Amb tot, es voldrà fomentar especialment la creació d'espais còmodes per a la lectura compartida entre infants i entre ells i els adults que els acompanyen; espais on asseure's i estirar-se a llegir, ambients que permetin viure plenament els moments de lectura (Lesneski, 2012).

4.3.4 Les activitats

El darrer univers que cal abordar és tot allò referent a les activitats que dissenyaran i s'impulsaran des del servei bibliotecari infantil, especialment aquelles pensades per als espais de l'àrea infantil de la BAM.

Una primera línia d'actuació futura que tot just neix ara i caldrà cultivar per a seguir enfortint la relació amb els centres escolars i altres agents locals implicats amb la lectura, és el projecte ECC i les tertúlies literàries dialògiques que començaran a implantar-se el curs 2018-19 a diversos centres educatius del municipi. La participació de la biblioteca i el seu personal en aquest projecte de disseny conjunt entre agents culturals i educatius encara està per a concretar, però segurament es centri en el suport en la gestió dels documents i la prescripció de les lectures. En tot cas, el projecte dibuixa un escenari de treball en col·laboració i orientació a la comunitat que ens sembla molt fèrtil i interessant, que calia recordar en la nostra proposta de servei.

Centrant-nos en les activitats d'animació a la lectura que es fomentaran dins dels espais físics de la biblioteca, cal dir que parteixen de considerar l'animació en si com una manera de treballar amb creativitat (Escardó, 2002), amb la premissa inviolable que la trobada de l'infant amb la lectura ha de donar-se sempre en clau imaginativa¹⁹. Així, els ingredients indispensables per a la fórmula de disseny d'activitats són: fantasia²⁰ i lideratge a mans del personal de l'equip infantil. Tenint present les tradicionals lleis de

¹⁹ Ampliem a la nostra noció de lectura el terme *llibre* de Gianni Rodari en la cita que recupera Escardó: "el encuentro con el libro se produzca en una situación creativa" (Escardó, 2002, p.71).

²⁰ Recordem que algunes directrius del servei bibliotecari ja feien especial esment a la creativitat com a motor de disseny d'activitats i contemplaven també la incorporació de jocs (ja en parlen les *Guidelines...* de 1986 i les *Directrius...* de 2007).

l'animació de la lectura i els fonaments teòrics de la nova orientació del servei, se'n deriva una ampliació considerable de les oportunitats de treball.

Partint del concepte de lectura exposat, les activitats d'animació contemplaran un ampli recull de creacions humanes, des de les que neixen del camp artístic a les provinents de la ciència, perquè no oblidem que l'experimentació científica és un tema d'especial interès per a infants i no deixa de ser un joc de descoberta²¹. En general, es proposa conrear la imaginació i la creativitat a través d'activitats lúdic-educatives centrades en les creacions de diversos llenguatges i camps d'expressió humana, especialment aquells vinculats a la paraula escrita i la paraula dita, la música, la poesia, la imatge (en cartell, fotografia i pintura), el vídeo i el llenguatge audiovisual. Idear activitats que permetin creació i reflexió conjunta a partir de l'escriptura, l'oralitat, la imatge, la música o el vídeo, a partir de materials i recursos variats com llibres, representacions amb titelles, narracions amb kamishibai, interpretacions musicals en directe, cartells de pintures...

Dins d'aquest ampli ventall, es proposa començar per impulsar i explorar els dos grans àmbits de l'oralitat i la música, i posteriorment, anar ampliant les esferes i llenguatges d'expressió. L'èmfasi en ells radica del reconeixement a la seva especial importància en el desenvolupament del nadó i l'infant. L'oralitat, comprenent la paraula dita i l'escolta activa, entesa com origen de l'aprenentatge de la lectura i com a text primigeni (Cabrejo-Parra, [ca2003]); la música, llenguatge universal capaç d'activar ment, cos i emoció, present en la pròpia musicalitat de la paraula²².

Quant al disseny i la planificació del conjunt d'activitats, es planeja seguir unes temàtiques a mode de fil conductor, de durada bimensual. Això implicaria desenvolupar 5 grans matèries, de setembre a juny, seguint el curs escolar. Mantenir el tema en un ampli marge de temps permetria un major aprofundiment en cada temàtica, així com la possibilitat de repetició d'activitats al llarg de cada període. Partint d'aquí, l'objectiu és assolir una oferta setmanal variada amb activitats per als tres grups d'edat que suposin divers grau de conducció i implicació per part del personal, per tal de poder assegurar-ne la seva atenció i desenvolupament simultani²³. En general, se serà flexible en la programació i es procurarà ser sensible a les necessitats i preferències dels infants que freqüenten la biblioteca.

²¹ Com hem vist anteriorment, el *Discovery Center* de la *Queens Library* és una biblioteca infantil que ha apostat per les qüestions científiques.

²² En relació a la música, cal recordar que la BAM té una bona experiència de música en directe amb les Piulades Musicals, breus actuacions al vestíbul de la biblioteca, per acompanyar el seu tancament. L'activitat ha permès teixir relacions amb diversos agents municipals de l'àmbit. Per això, es preveu que l'Escola Municipal de Música podria ser un aliat extern amb qui ampliar vincles i construir activitats de forma conjunta.

²³ D'aquesta manera, es preveu que 2 persones de l'equip podrien atendre els espais de la sala cada tarda, en els moments de màxima afluència, de 17-20h, mentre que la tercera cobriria el taulell per atendre totes les necessitats (consultes bibliogràfiques, expedicions de carnets...). Puntualment, per al desenvolupament d'algunes activitats concretes, es necessitaria el suport de personal de suport.

Caldrà idear tipus d'activitats per als tres grans grups d'edats que inclou el servei: petits lectors (0-3 anys), lectors I* (entre 4-6 anys) i lectors I** (entre 7-11 anys). Segons el grup d'edat, caldrà detallar quines activitats s'impulsaran, per exemple: representacions i narracions orals amb titelles i kamishibai per a la franja de petits 0-5 anys; accions elaborades que acompanyin els petits i adults a relacionar-se amb les obres per a infants entre 6-11 anys. Per a tot ells es preveuran activitats més o menys guiades pel personal, a realitzar individualment o en col·lectiu, de manera més o menys autònoma.

En especial, es proposaran accions o actuacions sobre els espais que impliquin la participació dels adults acompanyants, per un doble motiu: l'interès per reforçar el vincle del duet conformat pel menut i l'adult de referència, però també perquè així es compleix una funció educativa vers els usuaris adults. Per exemple, s'impulsarà especialment la lectura compartida creant espais atractius i oferint una prescripció de lectures. Pensem en totes les franges d'edat, però de manera especial, en aquells petits lectors que encara no han iniciat l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, i mantenen una mirada més intuïtiva i lliure que els lectors ja iniciats (Patte, 2008).

De la mateixa manera, es dinamitzaran espais de recomanacions de lectura, que poden ser físics i digitals. Es proposa estructurar un projecte continu de recomanació de lectures per treballar la valoració, la reflexió i la compartició d'idees vinculades a les lectures.

En paral·lel a les accions d'animació a la lectura en clau activitat, cal esmentar dos grans eixos de treball que caldrà atendre en profunditat. D'una banda, caldrà repensar i consolidar les exposicions bibliogràfiques i activitats derivades d'aquestes, tot procurant oferir propostes suggeridores, innovadores i que demanin la interacció de l'usuari. Amb elles, es vol dotar del protagonisme que mereixen els llibres de coneixements, les matèries que aborden i les maneres amb què les plantegen. A més, tenint en compte l'orientació cap a la qualitat de la col·lecció literària i la desvinculació de les imposicions comercials, és clar que també caldrà aplicar tot l'enginy i esforç a desenvolupar estratègies atractives per aproximar els llibres de ficció al públic.

Per altra banda, es planificarà i dotarà d'estructura un projecte sòlid de voluntariat que vehiculi la implicació dels infants i les famílies en el funcionament i les tasques pròpies de la biblioteca. És una idea clàssica, aplicada ja a *L'Heure Joyeuse (Libros y bibliotecas para niños, 1987)* i encara actualment en moltes biblioteques infantils²⁴, per la promoció de valors que implica. Amb la col·laboració i participació voluntàries dels infants es conreen valors compartits per la biblioteca com són l'autonomia, la sociabilitat, la convivència d'espais comuns, la confiança i la responsabilitat.

²⁴ És el cas de la PBR, tal i com expliquen al seu web, i d'un dels dos projectes finalistes del guardó "Biblioteca pública i compromís social" d'enguany, atorgat per la Fundació Biblioteca Social: "Voluntariado cultural con chic@s para el fomento de la lectura" de la biblioteca pública municipal de Verin, dirigit a col·lectius d'infants en risc d'exclusió, immigrants i refugiats.

Finalment, volem apuntar dos grans àmbits d'obligat treball futur, tan bon punt la reorientació del servei estigui encaminada. El primer es conforma per tot el què inclou la literatura digital (aquella que ha estat creada per a ser consumida amb dispositius digitals), principalment, l'assessorament d'aplicacions educatives de lectura per a dispositius mòbils²⁵. Aquesta matèria es descarta en un primer moment per la complexitat que representa i per la formació extra que comportaria pel personal, però es un camp del tot imprescindible que la biblioteca pública actual ha d'explorar i apropar als seus usuaris. A la llarga, entenem que aquest treball conjunt amb escoles i instituts, al costat de les experiències que es derivin del projecte ECC, conformaran un espai de comunicació i interrelació fluid entre la BAM i els agents educatius municipals -els centres i el CRP- que permetrà treballar en col·laboració per apropar els serveis de la biblioteca a la comunitat educativa.

Per altra banda, un segon tema d'indispensable planificació de forma conjunta amb els centres educatius i les respectives AMPA és el servei en suport a l'alfabetització informacional (ALFIN). Immersa en la societat i cultura digital, esdevé necessari el bastiment d'un projecte estable des de la biblioteca pública que permeti reforçar les habilitats i competències en relació a la gestió de la informació i recursos digitals, especialment pel què fa a la cerca i ús d'informació. Es preveu que amb la col·laboració dels agents implicats s'idearà un conjunt de sessions i activitats a realitzar, tant als centres educatius com a la biblioteca. Accions que s'adaptin al tipus concret de necessitats que es detecti en els tres col·lectius destinataris del servei: infants, docents, i també pares i mares.

4.4 Prospecció de continuïtat

Degut a la limitació de temps del procés de treball del TFG per a desenvolupar un servei bibliotecari en tota la seva plenitud, cal reconèixer els principals àmbits negligits. Tots ells conformen línies d'exploració futures per a ampliar i completar la proposta de servei bibliotecari infantil.

En primera instància, es contempla que en cas de ser acceptada la transformació del servei bibliotecari infantil de la BAM, caldria planificar la seva implementació per assegurar les fases de treball i fixar els elements principals: tasques a realitzar, actors humans implicats (amb el grau de responsabilitat corresponent), recursos materials i d'altre tipus que fossin necessaris. Finalment, caldria plasmar com estan lligats a la temporalitat cadascun d'aquests elements, tot establint un cronograma de tasques i desenvolupament de la implementació del canvi.

En segon terme, i directament lligada a la qualitat del servei públic donat com a biblioteca pública, l'avaluació esdevé un tema que requereix una planificació. Perquè només així es podrà aplicar una mirada crítica al servei que en faciliti la presa de

²⁵ En aquest sentit, és un referent a seguir el treball que del Library Lab de la Biblioteca Miquel Batllori de Volpelleres, a Sant Cugat del Vallès (al web <<http://librarylivinglab.cvc.uab.cat/>>).

decisions i en permeti la millora contínua. Però parlar d'avaluació implica considerar les dades quantitatives (derivades de l'ús dels serveis, de l'afluència i altres indicadors) i qualitatives²⁶ (per a obtenir-les, caldria planificar-ne les vies de recollida d'informació d'usuaris sobre satisfacció i avaluació del nou servei, així com d'expectatives de futur, tot definint: perfils d'usuaris a qui preguntar, els canals, la freqüència...). En aquest sentit, apuntem que si s'assumeix plenament que el treball amb infants implica el treball amb les famílies, cal tenir-les sempre en consideració i promoure amb elles una comunicació fluida i estable.

4.4.1 Relacions amb la comunitat

Entre totes les qüestions pendents d'ampliar, en destaquem aquella que emmarca les relacions que el servei bibliotecari infantil manté amb la comunitat a qui dona servei. En parlar dels vincles amb la comunitat ens referim a l'expansió de les seves activitats d'animació i foment a la lectura en un doble sentit: d'una banda, la sortida extramurs de la biblioteca però mantenint-se en els espais compartits de l'equipament cultural que l'acull²⁷; de l'altra, l'estesa i disseminació pel municipi a partir de teixir aliances amb la seva diversitat d'agents i entitats. Totes dues vessants d'actuació reclamen un projecte darrere que les estructurari i les permeti engrandir-se i consolidar-se en paral·lel al desenvolupament del nou model de servei, més enllà de les accions puntuals que es mantenen actualment.

Ara bé, en reconeixement a la rellevància de la funció educativa que traspua el servei bibliotecari infantil, cal fer major èmfasi en la relació amb agents locals de l'àmbit educatiu: centres educatius, les respectives biblioteques escolars i el Centre de Recursos Pedagògics (CRP). Amb tots ells, urgeix mantenir un espai conjunt de trobada i treball que permeti un enfortiment en diversos sentits: coneixença i reconeixement recíproc, unificació d'esforços i recursos, creació conjunta de projectes de major abast i solidesa²⁸. En aquesta línia, el projecte ECC posa les bases per iniciar una nova etapa de comunicació i treball en col·laboració. Però entenem que en paral·lel, en el supòsit d'una reorientació del servei, la BAM podria treballar en reforçar la relació amb els centres educatius i les seves biblioteques escolars, algunes de les quals es troben actualment en ple desvetllament i reformulació.

Que estem davant d'una qüestió complexa i necessària, la bibliografia en dona fe (Escardó, 2002; *Libros y bibliotecas para niños*, 1987). Però des de la nostra perspectiva,

²⁶ Per aprofundir en aquest sentit, caldrà revisar el recent article "El servei de biblioteca pública i l'avaluació: l'aposta de la Gerència de Serveis de Biblioteques" d'Antoni Feliu, presentat al darrer número de la revista del COBDC *Ítem* (63), dedicat a l'avaluació i planificació estratègica.

²⁷ La voluntat d'ambdues direccions, de CEC i BAM, passa per superar les barreres físiques que compartimenten els serveis culturals que ofereix l'equipament i vincular-los més íntegrament. A més, ja s'acumulen moltes experiències prèvies d'activitats desenvolupades al vestíbul de la primera planta amb molt bona resposta per part del públic.

²⁸ No obstant això, volem deixar constància que malgrat s'expressi aquesta necessitat actual, es coneix i reconeix la feina feta anys enrere en diversos espais de treball conjunt entre aquests mateixos agents.

més enllà de concebre el centre reglat com a principal font educativa, si entenem la comunitat sencera com un agent educador, és clar que cal impulsar accions conjuntes amb tots aquells agents que s'impliquen o deixen empremta en el creixement dels infants: "Une multitude d'acteurs intervient en direction des enfants et de la culture, et ce domaine d'intervention se transformant sans cesse de lui-même, il est essentiel que tous s'engagent à «tirer dans le même sens»" (Buchhave, 2004). De fet, entenem que és aquesta mirada àmplia i coral la que engloba plenament la visió comunitària que vol donar rumb a la política cultural del municipi.

5 Conclusions

El darrer apartat del treball té la finalitat de presentar de forma concisa les idees nuclears dels principals processos de treball que ha implicat l'elaboració del TFG: la cerca i anàlisi d'informació, i la creació de la proposta de servei.

En primer lloc, es presenten els fonaments teòrics i la concreció de les principals dimensions del nou model de servei bibliotecari per a infants, però es reconeix que cal desenvolupar més àmbits de treball per a ser complet.

En segon, s'aporta una proposta de millora de servei per a una biblioteca en concret amb la voluntat de contribuir a la reflexió i avenç d'una matèria poc atesa per la professió a casa nostra, tal i com la revisió bibliogràfica ha manifestat.

En tercer lloc, s'interpreta el moment actual d'efervescència en la política cultural municipal com un repte i oportunitat de millora, fet que demostra la viabilitat de la proposta.

Com a darrera idea, es confirma que l'aproximació a idees d'altres disciplines esdevé una estratègia catalitzadora eficaç per a ampliar les potencialitats de conceptes propis de la biblioteconomia (el concepte semiòtic de lectura i els significats pedagògics d'experiència i creativitat com a motor per replantejar l'animació a la lectura).

6 Bibliografia

- Agencia Ejecutiva en el ámbito Educativo, A. y C. i P9 Eurydice. (2011). *La enseñanza de la lectura en Europa: contextos, políticas y prácticas* [en línea]. DOI 10.2797/63712. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>>.
- Baró, M. i Mañà, T. (2009). *Estudi sobre les accions de foment de la lectura a les biblioteques públiques de Catalunya* [en línea]. Barcelona: Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona. [Consulta: 28 febrer 2018]. Disponible a: <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/27426/1/Estudi_foment_lectura.pdf>.
- Biblioteca Antonio Martín. (2017). *Biblioteca Antonio Martín* [en línea]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.elprat.cat/cultura/biblioteca-antonio-martin>>.
- Billund Library. (2017). *Billund Library: The library in the Children's Capital* [en línea]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://modelprogrammer.slks.dk/en/cases/thematic-cases/billund-bibliotek-biblioteket-i-boernenes-hovedstad/>>.
- Buchhave, B. (2004). "Le Désir d'apprendre des enfants". A: *Bulletin des bibliothèques de France* [en línea]. Direction des bibliothèques de France, Vol. 1, p. 11-13. [Consulta: 29 maig 2018]. Disponible a: <<http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2004-01-0011-002>>.
- Cabrejo-Parra, E. ([ca2003]). "La lectura comienza antes de los textos escritos". A: *Nuevas hojas de lectura* [en línea]. p. 12-19. [Consulta: 11 març 2018]. Disponible a: <http://www.cobdc.net/12JCD/wp-content/materials/SALA_E/CABREJO_lectura_comienza.pdf>.
- Calvo, N. et al. (2013). "Laboratoris de lectura per a famílies o com treure l'univers de cada llibre". A: *Faristol* [en línea]. Vol. 77, p. 3-6. [Consulta: 8 abril 2018]. Disponible a: <https://www.clijcat.cat/faristol/descargas/77/1_77.pdf>.
- Calvo, N. i Roig, M. (2018). *Els habitants de la biblioteca. Accions de petit format per a dinamitzar el dia a dia de la sala infantil* [en línea]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<https://www.dropbox.com/s/bzc2qzigxjy1wpd/cornellà.pdf?dl=0>>.
- Camps i Salvat, C. (1987). "Les biblioteques infantils". A: *Item: revista de biblioteconomia i documentació* [en línea]. núm. 1, p. 9-18. [Consulta: 18 març 2018]. Disponible a: <<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22271/22105>>.
- Centelles, J. (2016). "La lectura entre els infants i joves a Catalunya (2014-2015)". A: *Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura* [en línea]. Vol. 4, núm. 0,

- p. 40-50. [Consulta: 28 febrer 2018]. Disponible a:
<<http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/309440/399421>>.
- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. (2010). *Manifest de la Unesco de la Biblioteca Pública 1994* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018].
Disponible a: <http://www.cobdc.org/publica/manifestos/manifest_bp.html>.
- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. (2015). *Directrius* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a:
<<http://www.cobdc.org/publica/directrius/sumaris.html>>.
- Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. (2017). *Jornades* [en línia]. [Consulta: 29 maig 2018]. Disponible a:
<<http://www.cobdc.org/jornades/>>.
- Duran, T. (cop.2002). "¿Qué es leer?". A: *Leer antes de leer*. Madrid: Anaya, p. 7-17. ISBN 9788466717277. Trad. de: Primeres literatures.
- Duran, T. (2018). *Estratègies dels llibres documentals - Llibres al Replà* [en línia]. [Consulta: 4 març 2018]. Disponible a: <<http://llibresalrepla.cat/?p=3391>>.
- Escardó i Bas, M. (2002). *La Biblioteca, un espai de convivència, un espai educador*. Parets del Vallès: Ajuntament de Parets del Vallès. ISBN 9788495584093.
- Feinberg, S. (1998). "Essential Elements for Learning". A: *Learning environments for young children : rethinking library spaces and services*. Chicago: ALA, p. 2-92. ISBN 0838907369.
- Feliu, L., Mañà, T. i Omella, E. (1987). "Les normatives per a biblioteques infantils". A: *Item: revista de biblioteconomia i documentació* [en línia]. núm. 1, p. 27-36. [Consulta: 4 març 2018]. Disponible a:
<<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22273/22107>>.
- Fons, M. (2012). "Nascuts per llegir... Per què? 0 a 6". A: *Guix d'infantil*. Vol. 67, p. 9-12.
- Generalitat de Catalunya. ([?]). *Convenció sobre els drets de l'infant* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a:
<https://jocdelsdrets.gencat.cat/assets/pdf/Convencio_drets_infancia.pdf>.
- GRILLS (Grup de Recerca del Llibre Infantil). (1987). "Biblioteques infantils de Catalunya". A: *Item: revista de biblioteconomia i documentació* [en línia]. núm. 1, p. 45-58. [Consulta: 18 març 2018]. Disponible a:
<<http://www.raco.cat/index.php/Item/article/view/22278/22113>>.
- Hedenstrom, S. (2011). "Ways to Read. New Forms of Reading Stimulus". A: *Scandinavian Public Library Quarterly* [en línia]. Library & Information Science Abstracts (LISA), Vol. 44, núm. 3, p. 12-13. [Consulta: 28 febrer 2018]. Disponible a: <<https://search-proquest-com.sire.ub.edu/lisa/docview/907928291/678621290EA34153PQ?accountid=15293>>.
- Jochumsen, H., Hvenegaard Rasmussen, C. i Skot-Hansen, D. (2012). "The four spaces –

- a new model for the public library". A: *New Library World* [en línia]. Emerald Group Publishing Limited, Vol. 113, núm. 11/12, p. 586-597. DOI 10.1108/03074801211282948. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<https://www.emeraldinsight.com/doi/10.1108/03074801211282948>>.
- Kanmacher, V. (2013). "Enfants et jeunes en bibliothèque. Regards européenne". A: *Bulletin des bibliothèques de France* [en línia]. Direction des bibliothèques de France, Vol. 2, p. 87-88. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2013-02-0087-001>>.
- LesArt. (2015). *LesArt - Berliner Zentrum für Kinder- und Jugendliteratur* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.lesart.org/>>.
- Lesneski, T.E. (2012). "How To Design Library Space with Kids in Mind". A: *Library Journal* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<https://lj.libraryjournal.com/2012/10/buildings/lbd/how-to-design-library-space-with-kids-in-mind-library-by-design-fall-2012/>>.
- Libros y bibliotecas para niños*. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 1987. ISBN 9788486168252.
- Mañà, T. (2014). *Les biblioteques, un projecte d'èxit? Una mirada 100 anys després* [en línia]. [Barcelona]: Diputació de Barcelona. [Consulta: 18 març 2018]. Disponible a: <http://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/documents/biblioteques_projecte_exit.pdf>.
- Ministerio de educación. cultura y deporte. ([?]). *Congresos Nacionales de Bibliotecas Públicas* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.mecd.gob.es/cultura/areas/bibliotecas/mc/congresobp/portada>>.
- Osborne, B.D. (2008). "House of reading". A: *Information Scotland* [en línia]. Vol. 6, núm. 2, p. 12-14. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.cilips.org.uk/wp-content/uploads/2016/11/Information-Scotland-2008-Articles.pdf>>.
- Patte, G. (2008). *Déjenlos leer : los niños y las bibliotecas*. Mèxic: : Fondo de Cultura Económica. ISBN 9789681676698. Trad. de: Laissez-les lire!. Les enfants et les bibliothèques (cop.1978).
- Patte, G. i Martinet, A. (1993). *Bibliothèques et lieux de lecture. A Lectures, livres et bibliothèques pour enfants*. París: Cercle de la Librairie, p. 103-127. ISBN 2765405212.
- La Petite Bibliothèque Ronde. (2017). *La Petite Bibliothèque Ronde* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.lapetitebibliothequeronde.com/>>.
- Queens Library. ([?]). *Children's Library Discovery Center* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<http://www.queenslibrary.org/kids/discovery>>.
- Riboulet, P. (1999). "L'espace pour les enfants dans les bibliothèques publiques". A: *Bulletin des bibliothèques de France* [en línia]. Direction des bibliothèques de France, Vol. 3, p. 70-75. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a:

<<http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-1999-03-0070-010>>.

Rodari, G. (2017). *Escola de fantasia : reflexions sobre educació per a mestres, pares i nens*. Barcelona: Blackie Books. ISBN 9788417059101.

Roig, M. (2012). "Nascuts per llegir". A: *Guix d'Infantil*. Vol. 67, p. 13-16.

Ruiz, G. (2017). *Queens Library – Libraries & The City* [en línia]. [Consulta: 27 maig 2018]. Disponible a: <<https://librariesandthecity.wordpress.com/queens-library/>>.

Teixidor, E. (2007). "Les biblioteques". A: *La lectura i la vida*. Barcelona: Columna, p. 119-130. ISBN 9788466408059.